

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Liikekannalla – suomalaisen tanssitaiteen viennistä strategioi- den ja visioiden valossa

Henna Leppinen

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op

huhtikuu/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Henna Leppinen	Sivumäärä 50+ 5
Työn nimi Liikekannalla - suomalaisen tanssitaiteen viennistä strategioiden ja visioiden valossa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Minna Hautio, Oona Tikkaaja	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön aiheena on suomalaisen tanssitaiteen vienti tällä hetkellä. Tutkimuksessa luodaan katsaus vientitoimintaan muutamien vientiä käsittelevien strategiajulkaisujen pohjalta. Strategioiden julkaisijoina ovat toimineet Taiteen Keskustoimikunta, Tanssin Tiedotuskeskus ja Opetusministeriö. Työssä tarkastellaan myös suomalaisen tanssitaiteen ominaispiirteitä, rahoitusjärjestelmää, viennin haasteita sekä viennille asetettuja tavoitteita tulevaisuuden toimenpiteiksi. Strategioiden lisäksi tutkitaan tanssin kentältä nousevia mielipiteitä ja ajatuksia tanssitaiteen viennin nykytilasta.</p> <p>Tanssitaiteen viennistä ei ole tehty montakaan tutkimusta, koska julkaistua tietoa aiheesta ei ole tarjolla laajemmin. Strategiajulkaisut toimivat tämän opinnäytetyön pääasiallisena materiaalina hahmotettaessa vientitoimintaa. Julkaisuja tarkastellaan myös yhdessä tanssin kentän mielipiteiden kanssa. Aineisto tätä laadullista tutkimusta varten kerättiin kyselylomakkeen ja haastattelujen avulla. Kyselyyn vastanneiden määrä jäi tutkimuksessa pieneksi. Sen sijaan haastattelut antoivat tutkimukselle syvemmän ulottuvuuden.</p> <p>Tutkimustulokset kokonaisuudessaan tarjoavat vain pienen esimerkin siitä, miten vientiin tänä päivänä tanssin kentällä suhtaudutaan. Ammattilaisten mielestä tanssin vientitoiminnassa haasteellisiksi tekijöiksi muodostuvat mm. vientirahoituksen hankinta, tuottajaosaaminen ja verkostojen luominen vientitoiminnan käynnistämiseksi.</p> <p>Suomalaisella nykytanssilla on tänä päivänä ja tulevaisuudessa vientipotentiaalia. Kielirajat ylittävän, vahvan ilmaisuvoiman ja voimakkaan luovan ominaisuutensa ansiosta suomalainen tanssitaide nähdään laadukkaana maailmalla. Tällä hetkellä vientitoiminta keskittyy lähinnä Euroopan alueelle ja vientiä pääsevät toteuttamaan toimijat, joilla on taloudellisia resursseja sekä ammattimaista liiketoiminta- ja tuottajaosaamista. Tanssitaide osoittaa potentiaalinsa ympäri Suomea ja tulevaisuudessa tanssitaiteen vientiin olisi suotavaa panostaa myös niin, että vientitoimintaa pystyisivät harjoittamaan myös pienemmät tanssin kentän toimijat.</p> <p>.</p>	
Asiasanat vienti, nykytanssi, liiketoiminta, tuottaja	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Henna Leppinen	Number of Pages 50+5
Title Matter of movement - Finnish dance export through strategy and vision	
Supervisor(s) Minna Hautio, Oona Tikkaoja	
Subscriber and/or Mentor	
Abstract <p>The subject of this thesis is the export of Finnish dance today. The purpose of the study is to overview the export using strategic releases as material for the study. The strategic releases are published by Arts Council of Finland, Dance Info Finland and Ministry of Education and Culture. The study also examines the main features of Finnish contemporary dance, its financial system and its challenges and opportunities towards dance export. The main purpose of the research is to extract opinions about Finnish dance export today among the professionals in the field of dance.</p> <p>There are not many available studies about dance export, because of a lack of published case-studies. The strategic releases operate as a main source of the study and they are examined together with opinions coming from the professional field of dance. The material of the qualitative study was gathered using a survey and interviews. The group of people who answered the survey remained small in the research. In contrast, information from the interviews gave more a deeper dimension to the research.</p> <p>The results offer an example of how the professionals of dance perceive dance export. According to the professionals, the main challenges in export include funding the export, finding a knowledgeable producer and creating networks in order to launch the export.</p> <p>Finnish contemporary dance has potential for exporting both today and in the future. Worldwide, Finnish dance is known for its quality as well as its strong non-verbal expression and powerful creativity. Today the export is mainly focused on the area of Europe and successful exporting requires economical resources and professional knowledge for business and production. Dance exhibits its potential through whole Finland, and in the future the investments for export should be done in a way that smaller artists and groups would also have resources to export their art.</p>	
Keywords export, contemporary dance, business, producer	

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 TAUSTAA	7
3 SUOMALAINEN TANSSITAIDE TÄNÄÄN	11
3.1 Suomalaisen tanssitaiteen erityispiirteitä	12
3.2 Tanssin kentän toimijat	13
3.3 Tanssin tuotanto Suomessa	14
3.4 Tanssitaiteen rahoitus	16
4 TANSSITAITEEN VIENTISTRATEGIAT	18
4.1 Tanssin kansainväliset markkinat	20
4.1.1 Markkinointi	22
4.1.2 Liiketoimintamalli ja ansaintalogiikka	24
4.2 Viennin osa-alueet	24
4.3 Haasteet ja mahdollisuudet	26
4.4 Tanssiviennin tavoitteet ja toimenpiteet	28
5 KENTÄN ÄÄNI	34
5.1 Vastausten analysointi	34
5.2 Tanssin kentän näkemykset ja mielipiteet viennistä	37
5.3 Päätelmiä strategioiden pohjalta	42
5.4 Pohdintoja tutkimuksesta ja tuloksista	45
LÄHTEET	48
LIITTEET	51

1 JOHDANTO

Kiinnostukseni tanssitaideetta kohtaan on syntynyt tanssiharrastuksen pohjalta. Yli kymmenen vuotta sitten tanssitaiteesta muotoutui merkittävä osa elämäni ja ajautuessani myöhemmin tuottajaopintoihin huomasin opintojeni painopisteen suuntautuvan esittäviin taiteisiin. Tuottajaopintojen aikana kiinnostus myös kansainvälisyyttä kohtaan kasvoi erityisesti vaihdon ja kansainvälisten projektien myötä. Oma perehtyneisyyteni tanssitaiteeseen oli yksi syy tarkastella tanssitaideetta ja samalla halusin yhdistää sen kansainvälisyyteen. Näiden syiden seurauksena päädyin opinnäytetyössäni tarkastelemaan tanssitaiteen vientiä.

Tanssitaiteella on nähdäkseni tänä päivänä selvästi kysyntää Suomen rajojen ulkopuolella. Maastamme löytyy lahjakkaita, vientipotentiaalia omaavia tanssitaiteilijoita, joille kaikille ei kuitenkaan ole riittävästi mahdollisuuksia ulottaa toimintaansa Suomen rajojen ulkopuolelle. Tanssitaiteen, kuten myös monen muun esittävän taiteen kohdalla, ongelmat ammatinharjoittamisessa tulevat vastaan resurssien, tavallisesti rahoituksen puutteellisuudessa. Vientitoiminta tällä hetkellä mahdollistuu vain harvojen taiteilijoiden työskentelyn ja heille myönnettyjen tukien kautta.

Suomalainen tanssitaide osoittaa vientipotentiaalisuutensa erityisesti taiteellisten sisältöjen laadukkuudessa ja monipuolisuudessa. Tanssitaiteen ilmaisuvoima piilee sen kielirajat ylittävässä, kehollisessa ilmaisussa. Nämä seikat ovat myös eduksi tanssin vientiä ajateltaessa. Verkostojen luomisen mahdollisuudet, liiketoimintaosaaminen ja ammattitaitoiset tuottajat ovat keskiössä vientitoiminnan käynnistämisessä ja ylläpitämisessä. Nämä seikat vaativat kuitenkin kehittämistä, jotta vientitoiminnan käynnistäminen tanssin kentällä on mahdollista. Vientitoiminta tällä hetkellä on tanssin kentällä vähäistä, vaikka toiminnan volyymin kasvattaminen lukeutuukin tulevaisuudessa yhdeksi tanssitaiteen haasteeksi ja tavoitteeksi.

Suomalaisen tanssitaiteen vientiä tässä opinnäytetyössäni tarkastelen muutaman vientiä käsittelevän strategian kautta. Strategioiden avulla pyrin hahmottamaan viennin nykytilaa ja sen tulevaisuutta. Tutkimuksessani haluan myös nostaa esiin niitä asioita, mitkä tanssin kentällä nähdään tällä hetkellä vientitoiminnan esteinä ja ongelmina.

Minkälaisia resursseja ja osaamista kentällä tarvitaan tulevaisuudessa, jotta vientitoiminnan käynnistäminen mahdollistuisi paremmin? Auttaako vientitoiminta parantamaan alan työllisyyttä? Tämän hetkinen vientitoiminta rajoittuu vientipotentiaalisimpien tanssiryhmien tarkasteluun, mutta miten pienten, esimerkiksi tanssin vapaan kentän toimijoiden vientimahdollisuuksia voitaisiin parantaa? Mistä löytyvät tanssitaiteen viennin valttikortit ja mistä löytyvät tulevaisuuden tekijät vientitoiminnan pitkäjänteisessä ja haasteellisessa työssä? Mielenpitoja ja ajatuksia edellä mainituista asioista olen lähtenyt keräämään kyselytutkimuksen ja haastattelujen avulla.

Tanssin viennistä ei ole tehty laajamittaisia selvityksiä, koska vientitoiminta kentällä on vähäistä ja tietoa viennistä on tarjolla rajoitetusti. Osittain tämän takia keskityn työssäni mielenpitoja mittaavaan tutkimukseen, sen sijaan, että keskiössä olisivat taiteilijoiden henkilökohtaiset kokemukset viennistä. Strategioiden tarkastelu on keskeistä työssäni ja pyrin tutkimustuloksissa peilaamaan taiteilijoiden mielenpitoja tutkimuksiini strategioihin. En ole pyrkinyt esittämään laajaa otosta kentän mielenpiteestä, vaan tanssin kentältä kantautuva ääni jää tässä opinnäytetyössä kohtuullisen pieneksi. Sen sijaan, pyrkimyksenäni on esittää mahdollisimman kattavia tulkintoja ja analyysia ja tanssin vientitoiminnasta tällä hetkellä.

Tanssin alan ollessa pieni en oleta tutkimustuloksien antavan vastauksia, jotka radikaalisti poikkeaisivat tutkimuksessani lähdemateriaalina käyttämästäni strategioista tai kentän yhteisistä mielenpiteistä. Strategiat on laadittu tanssin ammattilaisten mielenpiteiden ja näkemysten pohjalta, joten yleinen oletukseni on, että ammattikenttä on myös tanssin vientitoiminnasta samoilla linjoilla. En sulje kuitenkaan kokonaan pois mahdollisuutta, että vientitoiminnasta ja sen osa-alueista ei olisi kentällä eriäviä mielenpiteitä, ainakin joiltain osin. Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus kiinnittyä myös mahdollisiin mielenpide-eroihin, tosin kovin laajaa otosta mielenpiteistä ja niiden eroista työn tutkimustulokset eivät varmasti pysty antamaan.

2 TAUSTAA

Tässä kappaleessa avaan työni keskeisiä käsitteitä. Viennin, nykytanssin ja strategioiden avaaminen aineiston käsittelyä edeltävässä kappaleessa on olennainen osa työtäni ja sen ymmärtämistä. Strategioiden sisältö ja niiden yhteys toisiinsa on tässä kappaleessa esitelty lyhyesti. Nykytanssin käsite ei ole yksiselitteinen ja sille ei löydy yhtä, kattavaa määritelmää. Samoin voin todeta viennin määrittelyn kanssa.

Vienti

Tanssin viennin määrittelemisen työssäni on ollut alusta asti haasteellista. Erityisesti tanssin kohdalla viennin määrittely on epäselvää, koska se rinnastetaan hyvin usein kaikkeen kansainväliseen toimintaan. Tästä syystä koen, että vientiä on hankalaa täysin erottaa kansainvälisestä toiminnasta omaksi osa-alueeksi. Viennistä ja kansainvälisestä toiminnasta puhutaan lähteinä käyttämissäni strategioissa usein myös samassa yhteydessä. Molemmat käsitteet, vienti ja kansainvälinen toiminta voidaan tulkintani mukaan laittaa ns. kulttuurikumppanuus- käsitteen alle, joka myöskin viittaa viennin määrittelemisen epäselkeyteen ja vientiajattelumallin muutokseen. Vienti tässä työssä tarkoittaa tanssitaiteen esitysvientiä ja yksittäisten taiteilijoiden toimimista kansainvälisillä kentillä. Vienniksi katsotaan esimerkiksi myös kiertueet, messu- ja myyntitapahtumat, pedagoginen toiminta sekä festivaalit.

Nykytanssi

Nykytanssi syntyi modernin tanssin seurauksena, mutta näitä kahta termiä käytetään usein päällekkäin. Modernia tanssia voidaan kuvailla eläväksi, kasvavaksi ja muuttuvaksi tanssilajiksi. Moderni tanssi on persoonallista ilmaisua liikkeen kautta. (Shurr & Yocom 2004, 13.) Nykytanssi ei suuresti eroa edellä mainitusta määritelmästä. Nykytanssia voidaan tänä päivänä kuvailla seuraavasti: Nykytanssi voi teoksillaan ottaa osaa keskusteluun esimerkiksi sukupuolesta, monikulttuurisuudesta tai ekologiasta tai se voi keskittyä tanssilliseen keholliseen artikulaatioon sinänsä. Nykytanssille tänä päivänä on leimallista ”epäyhtenäinen moninaisuus”. Nykytanssi voi määrittyä erilaisina teoksina ja tapahtumina, jotka voivat olla kokemuksellisia, esteettisiä, intellektuaalisia ja monin tavoin vuorovaikutuksellisia. (Monni 2009.)

Edellä mainitut määritelmät ovat vain yksi kuvaus nykytanssista. Oman tulkintani mukaan nykytanssi ottaa tänä päivänä vaikutteita ja hakee suuntauksia eri taiteenlajeista sekä nykytaiteesta. Vakiintuneempi termi tänä päivänä on kuitenkin nykytanssi. Nykytanssi on balettiin nähden ehdottomasti vapaampi tanssin muoto. Nykytanssissa itse painottaisin tanssijan omaa, persoonallista tyyliä ja omaa liikkeellistä ajattelua. Tanssi-ilmaisussa voidaan käyttää melkein mitä tahansa liikettä ja nykytanssille kehitettyjä metodeja. Nykytanssille ei voida tänä päivänä antaa yhtä yksiselitteistä määritelmää tai sitä ei edes pyritä määrittelemään. Nykytanssi taiteenlajina muovautuu ajassa ja tanssitaiteilijoiden käsissä persoonalliseksi liikekieleksi.

Strategiat

Lähdemateriaalina työssäni käytän kolmea eri tanssin viennin ja kulttuuriviennin osa-alueisiin keskittyvää strategiajulkaisua. Nämä julkaisut muodostavat työlle merkittävän tietopohjan ja ne toimivat lähdemateriaalina kappaleissa 3 ja 4. Strategiajulkaisujen takana ovat Taiteen Keskustoimikunta, Tanssin Tiedotuskeskus sekä Opetusministeriö. Taiteen Keskustoimikunnan ja Tanssin Tiedotuskeskuksen julkaisut ovat erityisesti painottuneet tarkastelemaan juuri tanssitaiteen vientiä. Nämä kaksi julkaisua ovat sisällöllisesti ja strategisten lähtökohtien osalta hyvin lähellä toisiaan. Niissä esitetyt näkemykset tanssin viennin nykytilasta, sen puutteista ja mahdollisuuksista sekä tulevaisuuden suunnista noudattavat samanlaisia lähtöasetelmia. Tämä johtuu osaltaan myös siitä, että kummallakin julkaisulla on sisältönsä taustalla samoja asiantuntijoita.

Tanssin Tiedotuskeskuksen Tanssitaiteen vientistrategia 2007-2011 on julkaistu vuonna 2006 ja se keskittyy syvällisesti pohtimaan tanssitaiteen vientiä, taiteenalan ominaislaadun, vientipotentiaalin ja toimintaedellytyksien kautta. Vientistrategia on laadittu osana kansallista vientistrategiaprosessia. Strategian sisällön on koonnut Tanssin Tiedotuskeskuksen toiminnanjohtaja Sanna Rekola ja strategian sisältö on suurelta osin muotoutunut tanssin kentällä toimivien ammattilaisten kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006.)

Taiteen keskustoimikunta toimii Opetusministeriön alaisuudessa, taiteen alan asiantuntijaelimenä. Toimikuntaan kuuluu valtion taidetoimikuntien yhdeksän puheenjohtajaa sekä kuusi muuta valtioneuvoston määräämää jäsentä. (Taiteen Keskustoimikunta 2011.) Taiteen Keskustoimikunnan julkaisu Tanssissa on tulevaisuus, Tanssin visio ja strategia 2010-2020 julkaistiin vuonna 2009 ja sen painopiste kohdistuu tarkastelemaan tanssin vientiä yleisellä tasolla. Strategian on toimittanut valtion tanssitaide-toimikunnan puheenjohtaja Johanna Laakkonen ja sisältö on koottu useiden tanssinalan asiantuntijoiden yhteistyön tuloksena. Strategian sisältöön ovat vaikuttaneet Tanssi ja hyvinvointi- alajaoksen jäsenet, Tanssi kouluissa- alajaoksen jäsenet sekä muut jaoksen kuulemat asiantuntijat. Nämä asiantuntijat koostuvat tanssialan ammattilaisista; tanssitaiteilijoista, koreografi-tanssijoista, sekä tanssin aluekeskusten toimijoista/tuottajista. Selvityksessä korostetaan tanssin innovatiivisuutta ja potentiaalisia kasvumahdollisuuksia. Esille tuodaan visioita siitä, millaista tanssitaiteen kehitys viennin alueella tulisi tulevaisuudessa olla, sekä esille nostetaan myös ehdotuksia toimenpiteistä viennin kasvun turvaamiseksi. (Taiteen Keskustoimikunta 2009.)

Opetusministeriön laatima Onko kulttuurilla vientiä? ON! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007-2011 on julkaistu vuonna 2007. Julkaisu on poik-kihallinnollisen kulttuuriviennin kehittämistyöryhmän laatima kokonaisuus, joka mittaa vientiä työpaikkojen lisäämisen, liiketoiminnan ja liikevaihdon näkökulmasta. Julkaisussa tarkastellaan taiteilijoita ja kulttuurin toimialoja, viennin edistäjiä sekä viennin vaikutuksia yhteiskuntaan. Tanssitaideä käsittelevä osuus kartoittaa tanssin vientiä samoista lähtökohdista käsin kuin Tanssin Tiedotuskeskuksen ja Taiteen keskustoimikunnan strategiat.

3 SUOMALAINEN TANSSITAIDE TÄNÄÄN

Suomalainen tanssitaide on noussut muun esittävän taiteen kentällä merkittäväksi taidemuodoksi. Sen arvostus on vuosi vuodelta kasvanut, vaikka arvoaseman saavuttaminen on ollut kovan työn takana. Tanssin kenttä oli pitkään pirstoutunut ja kenttä oli jakaantunut kahteen eri taiteilijaryhmään; balettitanssijoihin ja tanssin vapaan kentän toimijoihin. Suhteessa balettiin tanssin vapaan kentän toiminta on alusta alkaen ollut sen taiteellisista sisällöistä puhuttaessa kyseenalaistettavissa oleva tanssitaiteen muoto. Arvostuksen puute näkyi jo vapaan tanssin syntymisen aikoihin 1920-luvulla ja siitä eteenpäin aina 1980-luvulle tanssitaiteen vapaa kenttä on kamppaillut paremman arvoaseman saavuttamiseksi (Hoppu 2003,39.) Vapaan tanssin kenttä taisteli paitsi arvostuksesta myös vakiintuneen rahoitusjärjestelmän saamisesta. 1990- ja 2000-luku ovat olleet merkittävää tanssin nousun aikaa. Pohjoismaista ja muualta Euroopasta omaksutut vaikutteet näkyvät edelleen ja muokkautuvat osaksi suomalaisen tanssitaiteen kenttää. (Skaffari 2011.)

Tänä päivänä tanssin toimintaympäristöt ovat monipuoliset. Alan uusien tekijöiden, esitysmäärien, festivaalien ja tanssitapahtumien määrä on kasvussa. Tanssiala kasvaa ja jatkaa voimakkaimmin kasvuaan muihin taiteenaloihin nähden Suomessa. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 7). Tanssin ammattilaisille on kysyntää myös taidekentän ulkopuolella. Tanssin vapaa kenttä tänä päivänä on monimuotoinen ammattitaiteilijoista koostuva tuotantoareena, jonka toimijat eivät kuulu valtionosuusjärjestelmän piiriin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 8). Tanssin soveltava käyttö on myös yksi esimerkki siitä, miten tanssia voidaan tuoda ulos perinteisestä taidekontekstista ja miten tanssitaiteen soveltava käyttö voi palvella esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla. Taiteellisesti korkeatasoisen tanssitaiteen kehitys, sen eri toimintamuodot ja vienti tarvitsevat säilyäkseen vakaita rakenteita, joissa huomioidaan taiteenalan erityispiirteet. Tanssin on mahdollista kehittyä vain, jos se saa lisää taloudellisia resursseja. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 5.)

3.1 Suomalaisen tanssitaiteen erityispiirteitä

Vakituinen ammatillinen koulutus yhdistyy tänä päivänä laadukkaaseen taiteelliseen osaamiseen. Tanssitaiteilijoiden, tanssiryhmien, festivaalien ja erilaisten tapahtumien määrä on kasvanut ja samalla taiteen sisällöt ja ilmaisukeinot ovat monipuolistuneet. Tanssitaiteen laadullinen ja määrällinen kehitys edistää myös kansainvälistymistä. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 14.) Olen huomannut, että viime vuosina tanssitaiteen kohdalla on alettu entistä enemmän puhua kulttuuriviennistä. Tanssitaide on nostettu potentiaalisesti vientituotteeksi. Suomalaisen tanssitaiteen laatu ja taiteellinen arvo on tunnustettu varsinkin Euroopassa ja suomalaisen tanssitaiteen vienti näkyy mielestäni erityisesti juuri Euroopan alueella. Opetusministeriön yhden esimerkin mukaan kulttuuriviennistä puhuttaessa viitataan toimintaan, joka nähdään kulttuuristen merkitysten vaihdantana, sisältäen vuorovaikutus- ja yhteistyöprosesseja (Opetusministeriö 2007, 10). Kulttuurivienti voidaan nähdä myös toimintana, jolle on asetettu selkeät taloudelliset päämäärät; työpaikkojen lisääminen sekä liiketoiminnan ja vaihdon vahvistaminen (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 6).

Suomalainen tanssi tunnetaan puhuttelevista sisällöistään, omaperäisestä koreografiasta osaamisesta, vahvoista esiintyjistä sekä uusien teknologioiden innovatiivisesta hyödyntämisestä (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 7). Korkeatasoinen taide ja sen lahjakkaat tekijät ovat avainasemassa niin vientitoiminnan kasvamisessa kun suomalaisen osaamisen esille tuomisessakin. Suomalainen nykytanssi ei mielestäni noudata perinteitä, samalla tavalla kuin baletti, eikä se nojaudu tiettyihin metodeihin tai esittämisen tapoihin. Suomalaisessa tanssitaiteessa halutaan ottaa riskejä ja vaikutteita eri puolilta, jotta taiteellinen ilmaisu pystyy ulottamaan ilmaisuvoimansa muun esittävän taiteen alueelle.

Tanssitaiteen asiantuntijaosaamista hyödynnetään yhteiskunnan eri sektoreilla. Hoito- ja hoivatyössä, kuntoutumisen edistämisessä sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä käytetään tanssia ja tanssilähtöisiä menetelmiä. Näiden menetelmien käytön toivotaan tulevaisuudessa myös lisääntyvän. Helsingin Kyläsaaren vastaanottokeskuksessa toteutettu tanssiprojekti maahanmuuttajamiehille osoittaa, että tanssilähtöiset menetelmät auttavat rankkojen elämänvaiheiden ja tapahtumien käsittelyssä. Kolmen taitelijan

vetämä, viikon pituinen projekti yhdisti maahanmuuttajia toisiinsa tanssin kielen kautta. Yhteistä, puhuttua kieltä ei tarvittu, kulttuurierot sulautuivat yhteiseksi tanssin kieleksi. Projektin vaikutukset näkyivät myöhemmin vastaanottokeskuksen arjessa ja vaikuttivat positiivisella tavalla maahanmuuttajien keskinäiseen kommunikointiin. (Vuori 2011.)

3.2 Tanssin kentän toimijat

Tanssin ammattikenttä muodostuu noin 1000 tanssitaiteilijasta, jotka jakautuvat kentän osa-alueille seuraavasti:

- 11 teatteri- ja orkesterilain piiriin kuuluvaan tanssiteatteriin: Aurinkobaletti, Tanssiteatteri Eri, Tanssiteatteri Hurjaruuth, JoJo - Oulun tanssin keskus, Rimpparemmi, Tanssiteatteri Minimi, Tanssiteatteri MD, Tanssiteatteri Raatikko, Tanssiteatteri Rollo, Tero Saarinen Company ja Zodiak - Uuden tanssin keskus. (Tanssin Tiedotuskeskus 2010a.)
- Rahoituslain ulkopuoliseen kenttään, ns. vapaalle kentälle
- Suomen Kansallisbalettiin ja Helsingin kaupunginteatterin tanssiryhmään

Tämän lisäksi tanssitaiteen ammatilliseen kenttään kuuluvat myös:

- Tanssin aluekeskukset: Pohjoinen tanssin aluekeskus, Pohjanmaan tanssin aluekeskus, Itäinen tanssin aluekeskus, Sisä-Suomen tanssin aluekeskus, Läntinen tanssin aluekeskus ja Tanssin aluekeskus Helsinki.
- Erilaiset festivaalit, joita järjestetään ympäri Suomea (mm. Kuopio tanssii ja soii - festivaali ja Pyhäjärven täydenkuun tanssit- festivaali)
- Järjestöt, joista esimerkkinä Suomen Tanssitaiteilijain Liitto ja Tanssin Tiedotuskeskus. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 7.)

Tanssin aluekeskusten tehtävänä on tukea tanssituotantoja erityisesti tuotantotukien, osatuotantotukien tai kiertuetukien avulla (Karhunen 2008,10.) Tanssin Tiedotuskeskus edistää suomalaisen tanssitaiteen kehitystä ja parantaa sen yhteiskunnallista asemaa ja toimintaedellytyksiä (Tanssin Tiedotuskeskus, Toiminnan esittely 2010c.) Suomen

Tanssitaitelijan Liitto ry (STTL) on vuonna 1937 perustettu tanssialan ammattiliitto ja kulttuurijärjestö. Tanssitaitelijoiden etujärjestönä se pyrkii kehittämään jäsenistön työsuhteturvaa, työolosuhteita, työllisyyttä sekä tekijänoikeudellista asemaa. (Suomen Tanssitaitelijan Liitto ry 2011, Toiminta.)

Teatterikorkeakoulun tanssitaiteen laitos aloitti toimintansa vuonna 1983 ja on näin vakiinnuttanut toiminnallaan tanssin ammattikentän kasvun (Hoppu 2003, 39-40). Ammattikentän kasvu ulottuu kuitenkin tänä päivänä myös muihin tanssialan ammatillista koulutusta tarjoaviin oppilaitoksiin. Teatterikorkeakoulun lisäksi tanssialan koulutusta tarjoaa kolme ammattikorkeakoulutasoista koulutusta Oulussa, Kuopiossa ja Turussa, tanssinopettajan suuntautumisvaihtoehdossa. Tanssialan perustutkinnon voi suorittaa kuudessa eri oppilaitoksessa; Keskuspuiston ammattiopistossa, Lapin urheiluopistossa, Pohjois-Karjalan ammattiopistossa Outokummussa, Suomen Kansallisoopperan balettioppilaitoksessa, Tampereen konservatoriossa sekä Turun konservatoriossa. (Tanssin Tiedotuskeskus, Ammatillinen koulutus.)

3.3 Tanssitaiteen tuotanto Suomessa

Tanssitaiteen tuotannollisen kentän toistuvia haasteita ovat pienet taloudelliset resurssit tuotantojen toteutuksessa. Tuotantoprosessin vakiintumattomuus ja kehittymättömyys sekä rakenteelliset ongelmat nousevat esiin tanssitaiteen tuotannon tarkastelussa. Tuottajien ammattitaidon hyödyntäminen nähdään merkittävänä apuna tuotantojen käytännön organisoinnissa sekä teosten markkinoinnissa (Karhunen 2008,14.) Pienillä tanssiteattereilla ja ryhmillä ei ole resurssien puutteellisuudesta johtuen varaa palkata erikseen tekijöitä, jotka ovat erikoistuneet vastaamaan eri tuotannollisista osa-alueista, kuten markkinoinnista tai myynnistä. Juuri nämä tuotannon alueet palvelisivat mielestäni kaikista eniten tanssin kenttää, jotta tanssin asema Suomessa parantuisi. Olen huomannut, että tanssia on hankala myydä, sillä sen taiteellinen sisältö perustuu vahvasti taiteilijan henkilökohtaisiin näkemyksiin ja tulkintoihin. Toimivan tuotteen tai palvelukonseptin kehittäminen on haasteellista ja usein taiteilija ei haluakaan asettaa taidettaan tuotteistamisen kohteeksi. Miten tanssin taiteellinen sisältö verbalisoidaan ymmärrettä-

västi? Tämä kysymys on myös tuottajalle haasteellinen. Tanssin kielen muuttaminen puhutuksi kieleksi vaatii mielestäni perehtyneisyyttä itse taiteenlajiin.

Tanssitaiteen tuotantoprosessit voidaan joiltain osin yhdistää muun esittävän taiteen, kuten teatterin tuotantoprosesseihin. Tanssin ja teatterin tekeminen noudattaa jokseenkin samankaltaista perusprosessia. Samoin kun joidenkin puheteattereiden, myös tanssiteattereiden kohdalla toiset teatterit saavat valtion ja kuntien tai kaupunkien säännöllistä tukea, jotkut esitykset tehdään henkilökohtaisten apurahojen turvin ja vain yhtä tuotantoa varten kootun työryhmän turvin (Hytti 2005,10). Samaa ajatusta voidaan käyttää tanssiteattereiden ja vapaiden ryhmien tarkastelussa. Valtion säännöllistä tukea nauttivilla VOS- tanssiteattereilla on lähtökohtaisesti parempi asema tanssiesitysten tuottamiseen kuin vapailla ryhmillä, jotka joutuvat hakemaan avustuksensa eri tahoilta. VOS- tanssiteattereiden henkilökunta nauttii myös kuukausipalkkaa, mikä tietenkin helpottaa tuotantojen syntymistä. Huolimatta eduistaan tanssin vapaaseen kenttään nähden ja vakiintuneista työskentelymahdollisuuksistaan, VOS- tanssiteattereiden esitykset sekä tuotannot toteutetaan pääosin freelancepohjalta (Karhunen 2008,13.)

Tanssiesitysten määrä on viisinkertaistunut vuodesta 1990 lähes 2 400 esitykseen vuodessa (2008). Nykytanssin kantaesityksistä suurin osa tuotetaan freelancetuotantoina ja valtaosa suomalaisista tanssijoista ja koreografeista, klassista balettia lukuunottamatta, työskentelee vapaalla kentällä. Vapaiden tanssiryhmien määrä on kymmenessä vuodessa kasvanut 15:sta noin 30 ryhmään (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 17). Edellä mainitun teattereihin vertaavan näkökulman mukaisesti tanssin alalla ei ole suuriin ja keskisuuriin puheteattereihin verrattavia työnantajia.

Tuotantotoimintaa tanssitaiteen kentällä hallitsee pienellä volyymillä tekemisen kulttuuri, joka ulottuu teosten sisältöihin ja markkinointiin sekä tuotannoissa käytettäviin resursseihin. Taloudellisten resurssien ollessa pienet on helppo ymmärtää, että tanssitaitelijoiden on vaikea hyödyntää osaamistaan, vaikka koulutus ja ammattitaito kertovat osaamisen mittavuudesta. Toisaalta myös tanssiteoksen elinkaari voi olla nähdäkseni varsin lyhyt ja teoksista suuri osa työllistää vain muutaman tanssijan. Yhden esityksen keskimääräiset esityskerrat vaihtelevat 5-8 esityksen välillä. Keskisuuret ja suuret tuotannot ovat harvinaisia ja tämä entisestään kaventaa esitystarjontaa sekä yleisöpohjaa

(Taiteen Keskustoimikunta 2009, 19.) Tanssin kantaesitysten merkitystä korostetaan jatkuvasti rahoitusjärjestelmästä syntyvien paineiden kautta. Sekä julkinen tuki että yksityisten säätiöiden ja rahastojen avustukset myönnetään ensisijaisesti uusien teosten tuottamiseen. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 19.)

3.4 Tanssitaiteen rahoitus

Muiden esittävien taiteiden osalta tanssitaide eroaa rahoituksen löytämisen haasteellisuuden vuoksi. Tuotannon merkittävimiksi osa-alueiksi nousevat rahoituksen ja yhteistyötahojen hankinta, markkinointi sekä aikataulujen ja kokonaisuuden hallinta (Kaltainen 2008, 17). Markkinointiin ja tiedotukseen panostaminen jää vähäiseksi eivätkä alhaiset lippujen hinnat tuo tarvittavia tuloja tanssin kentälle. Nykytanssin marginaalisuus korostuu entisestään ja vahvistaa mielikuvaa nykytanssista vaikeasti lähestyttävänä taidemuotona.

Tanssille suunnatusta valtion tuesta parhaiten pääsevät nauttimaan Valtionosuusteatterit eli VOS- tanssiteatterit. Vuonna 2009 VOS-tanssiteattereiden osuus valtion tuesta oli 64%, kun taas vapaiden ryhmien osuus tästä tuesta oli vain 14%. Tuesta 16% kohdentui tanssin aluekeskuksille ja 6% myönnettiin kohdeapurahoina ja erityisavustuksina yksittäisten koreografien, työryhmien ja yhteisöjen produktioihin. Tuki ei sisällä valtion tukea Suomen Kansallisbaletille ja Helsinki Dance Companylle. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, kaavio 17.) Vapaan kentän toimintaedellytykset eivät ole parantuneet kahden viimeisen vuoden aikana tuen matalan lähtötason vuoksi. Vapaan kentän toimijat joutuvat taistelemaan rahoituksesta vielä tulevinakin vuosina ja ammattikentän haasteena on miettiä, miten rahoitusta onnistuttaisiin hankkimaan kulttuurille suunnattujen tukien ulkopuolelta. Tanssin vapaan kentän työ sopimusten kuvaaviin piirteisiin tänä päivänä lukeutuvat sopimusten lyhytaikaisuus, työn sirpalemaisuus ja epävarmuus työn jatkuvuudessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 9.)

Tanssitaiteen vapaalle kentälle suunnattu tuki on Suomessa erittäin pientä ja tukijärjestelmää syytetään jäykkyydestä sekä vallitsevien toimintamallien muuttumattomuudesta. Yhdelle produktiolle myönnetty tuki kattaa keskimäärin ainoastaan yhden tanssijan kol-

men kuukauden palkkakulut. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 21.) Vuonna 2009 toiminta-avustusta myönnettiin 12 ryhmälle ryhmien kokonaismäärän ollessa noin 30. Vapaiden ryhmien on lähes mahdotonta päästä teatteri- ja orkesterilain piiriin, koska toimijoiden määrä kasvaa vuosi vuodelta. Uusien ryhmien nostaminen tuen piiriin tarkoittaisi pitkän työuran tehneiden koreografioiden tiputtamista tuen ulkopuolelle. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 21-22.) Tanssitaiteilijoiden ammatin harjoittamisen yksi keskeinen ongelma ilmenee tässä selkeästi; ammattikenttä on edelleen vaarassa jakaantua eri arvoisiin asemiin ja haasteena onkin miettiä, miten kentän toimijat saadaan samankaltaiseen lähtöasemaan rahoituksen suhteen. Rahoituksen saamista vaikeuttaa myös huomattavasti kentän kova keskinäinen kilpailu, minkä voi nähdä osaltaan myös eriarvoisuuden lisääjänä. Kentälle tulee vuosittain suuri määrä uusia tanssitaiteen ammattilaisia ja he kaikki oletettavasti kamppailevat samoista apurahoista.

Valtion vuosittain myöntämä tuki ei riitä pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen toimintaan. Rahoituksen vähyys synnyttämä toinen ongelma liittyy laadukkaan taiteellisen työn ylläpitämiseen. Tukien puutteessa taiteilijoiden on vaikea kehittää taiteellista työtään eteenpäin ja tämä vaikuttaa tietenkin oleellisesti töiden sisällölliseen kehitykseen. Paineet tukijärjestelmän muutokseen ja taiteilijoiden paremman urakehityksen huomioivaan suuntaan ovat koventuneet. Vapaalla kentällä olennainen osa tukijärjestelmää on myös kuntien myöntämä tuki. Tulevaisuudessa kuntia kannustetaan tukemaan vapaan kentän toimintaa esimerkiksi osoittamalla harjoitus- ja esitystiloja ryhmien käyttöön. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 10.)

4 TANSSITAITEEN VIENTISTRATEGIAT

Tässä osassa opinnäytetyötä tarkastelen tanssin vientiin liittyviä eri strategioita, viennin osa-alueita, sekä sen haasteita ja mahdollisuuksia. Kulttuurivienti osana suomalaista vientitoimintaa on tunnustettu ja sen arvo on kasvanut vuosi vuodelta. Kulttuurivienti edesauttaa myös Suomi-brändiä ja se on monipuolistanut maan elinkeinorakennetta (Opetusministeriö 2007, 7). Tanssiviennin strategioita sekä viennille asetettuja toimenpiteitä tutkiva osio kartoittaa vientiä Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2009 laatiman kulttuuriviennin toimenpiteiden osalta sekä Tanssintiedotuskeskuksen julkaiseman Tanssitaiteen vientistrategian 2007-2011 pohjalta (Opetusministeriö 2007, Tanssin Tiedotuskeskus 2006). Erica Selinin kirjoittama Vientitoiminnan käsikirja keskittyy pääasiallisesti aineellisten palveluiden (tavaroiden, pakettien) vientiin, mutta teoksen markkinoitistategioita ja vientitoiminnan lähtökohtia voi mielestäni soveltaa myös tähän työhön. Vientitoiminnan käsikirja antaa ohjeet vientiprosessin käynnistämiseen ideavaiheeseen, tiedonkeruuvaiheeseen, suunnitteluvaiheeseen ja toteutusvaiheeseen kautta.

Vientitoiminnan käynnistäminen ja laajentaminen vaatii strategista suunnittelua kansainvälistä toimintaa varten. Suunnittelu on haasteellinen prosessi ja siihen kannattaa valmistautua hyvin. Vientitoiminnan suunnittelussa tarvitaan liiketoiminnan suunnittelun ohella selkeää näkemystä nykytilanteesta sekä visiota siitä, miltä tulevaisuus näyttää (Selin 2004,15.) Strategisia toimia tanssin viennin osalta voidaan hahmottaa kartoittamalla riskitekijöitä, käymällä läpi syitä ja perusteluja vientitoiminnan aloittamiselle sekä luomalla yhteistyökumppanuuksia.

2000-luvun globaali ilmapiiri on luonut kansainvälisyydelle ja kansainväliselle toiminnalle uusia mahdollisuuksia. Kansainvälisen toiminnan katsotaan olevan monipuolista vuorovaikutustoimintaa; toiminta koostuu taiteilijoiden itse luomista verkostoista, ammatillisesta koulutuksesta, residensseistä, tutkimuksista ja erilaisista yhteistyöhankkeista, jotka voivat liittyä taiteen sisältöihin tai asiantuntijuuteen. Tanssitaiteen kansainvälisellä toiminnalla on ollut myös taloudellista kannattavuutta, sillä se on mahdollistanut ulkomaisen rahoituksen hankkimisen tanssituotannoille. Kansainvälinen kiinnostus suomalaista tanssitaideita kohtaan on 1990-luvulla kasvanut. Kansainvälisen kiinnostuksen kasvun oletan johtuvan myös laadukkaasta ammatillisen koulutuksen tuloksista. Tanssitaiteen

vahvuuksiin lukeutuvat taiteellisten sisältöjen ohella myös innovatiivinen uusien teknologioiden käyttö ja tanssitaiteilijoiden tiivis yhteistyö mediataiteen sekä valo- ja äänisuunnittelijoiden kanssa (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 29).

Kasvavien kotimarkkinoiden tueksi tarvitaan vientiä, sillä kotimarkkinat ja kulttuuripalveluiden kulutuksen on hankala kasvaa nykyisestä tasostaan. Kulttuuripalveluiden myynti on tulevaisuudessa yhä enemmän oikeuksien myyntiä. (Opetusministeriö 2007, 15.) Tämä pätee erityisesti tanssitaiteeseen, joka esitysmyyntin lisäksi pyrkii taiteilijavaihdon (sekä tanssijoiden että koreografien) ja esitysten lisensoimisen kautta kasvattamaan vientipotentiaaliaan. Tanssin vientipotentiaali näkyy selvästi kulttuuriviennin kehittämishankkeiden yhteydessä ja tanssitaiteen viennille kohdistetaan tänä päivänä ja tulevaisuudessa paljon odotuksia. Mielessäni herää kuitenkin ajatus esimerkiksi siitä, onko vientitoiminnan lisääminen tulevaisuudessa kannattavaa, resurssien ollessa pienet jo kotimarkkinoilla. Kotimaan rahoitus olisi ensin saatava jollain tapaa nykyistä toimivammaksi, ennen kuin vientitoiminta pääsee käynnistymään useamman toimijan kohdalla.

Hyvä ja toisaalta tanssiviennistä puhuttaessa myös varsin suosittu esimerkki on Tero Saarinen Company. Ryhmän toiminnassa yhdistyy ammattimainen tuottajaosaaminen ja tanssitaiteen laadullisesti korkea taso. Ryhmän julkisuuskuvan kautta heräävien mielikuvien perusteella heitä pidetään tanssitaiteen viennin edelläkävijänä sekä suomalaisen tanssitaiteen vientiartikkelina. Tuloksellinen ja menestyksekkäs vientitoiminta on ryhmän pitkäaikaisen työn tulosta; ryhmä on onnistunut kehittämään menestyvän liiketoimintamallin, johon kuuluu mm. sponsorointi- ja yhteistyösopimukset sekä tuoteperheajattelu (esitykset, lisenssioikeudet, workshopit ja oheistuotteet). Ryhmän toiminnan linjaukset noudattavat talouselämän lainalaisuuksia ja Company on pyrkinyt kehittämään brändiään tietoisesti. Ryhmän toiminta on myös selkeästi liiketalouskeskeisempää kuin osalla tanssin kentän toimijoista. (Kurki 2010, 15.) Tämän esimerkkitapauksen kaltainen pitkäjänteisesti suunniteltu toiminta on ollut osana Tero Saarinen Companyn menestynyttä vientitoimintaa ja tällaisen mallin mukainen toiminta osoittaa suomalaisen tanssin kentän potentiaalin sekä sen ammattimaiset vientimahdollisuudet. Toisaalta ryhmillä, joilla olisi vientipotentiaalia, ei tulkintani mukaan ole resursseja pitkän tähtäimen vientitoiminnan aloittamiseksi ja tämä puolestaan lisää odotuksia sekä toiveita tanssin vientiresursseja mahdollistavien tahojen suuntaan.

4.1 Tanssin kansainväliset markkinat

Kansainväliset markkinat tanssitaiteen osalta näyttävät lupaavilta. Suomalainen tanssitaide koetaan ulkomailla kiinnostavana ja suomalainen osaaminen on merkittävässä kasvussa; suomalaiset koreografit ovat ulkomailla kysyttyjä taiteilijoita. Suomea pidetään yhtenä nykytanssin johtavista maista maailmassa. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 13.) Tämä näkyy etenkin yhä laajentuvan tanssin harrastustoiminnan kautta ja sen kautta syntyvien lahjakkaiden tanssin ammattilaisten ja pedagogisen osaamisen korkeana tasona. Siitä huolimatta, resurssien puutteellisuus osittain estää suomalaisen tanssitaiteen potentiaalin esillepääsyn. Mikäli vientipotentiaalisimmille ryhmille ja koreografeille Suomessa suotaisiin paremmat taloudelliset edellytykset ulottaa toimintaansa kasvavassa määrin ulkomaille, suomalaisen tanssin vientitoiminta olisi mahdollista jopa kaksinkertaistaa esitysmäärissä laskettuna. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 21.)

Hyvään markkina-asemaan pääseminen vaati tanssitaiteilijoiden omaa aktiivisuutta verkostoitumisessa ja suhteiden luomisessa eri yhteistyötahojen välille. Tanssin ammattilaisen on tunnettava myös potentiaaliset ostajat. Ostajia löytyy ympäri maailmaa, taiteilijan on vain osattava määrittää oman toimialansa tai tanssiryhmän paikka markkinoilla. Tanssin markkinoinnissa tärkeitä seikkoja ovat markkinoitavan tuotteen tai teoksen laatu ja kiinnostavuus, mutta myös välittäjätahoilla on oltava riittävästi asiantuntemusta, joka vaikuttaa ratkaisevasti kaupankäynnin tuloksiin. Esitysten ja esitysoikeuksien myynnissä merkittävimiksi asiakkaita muodostuvat agentit, tuottajat, teatterit, tanssitalot, tanssi- ja monitaidefestivaalit, balettitalot ja tapahtumat. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 13.)

Tanssin markkina-alueesta puhuttaessa ei voida puhua vain yhdestä maailmanlaajuisesta alueesta. Jokaisella taholla, esityspaikoilla, festivaaleilla, promootoreilla on kaikilla oma tavoitteensa, tietynlainen yleisö ja määritellyt säännöt taiteellisesta linjasta. Huomattavaa on, että näin ollen jokaiselle tanssilajille löytyy omat markkinansa ja kohderyhmänsä. Henkilökohtainen kanssakäyminen ja verkostoituminen korostuu ja nousee merkittävään rooliin yhteistyötahojen löytämisessä. Yhteistyö alan toimijoiden kanssa käy entistä haasteellisemmaksi, koska taiteilijan on osattava määritellä omalle tanssilajilleen ja kohderyhmälleen paras mahdollinen markkina-alue.

Tietoisuus markkina-alueista ja verkostoitumisen tärkeydestä ovat ensimmäisiä asioita, joita kansainväliselle kentälle suuntaavan taitelijan on mielestäni ymmärrettävä. Taiteellinen laadukkuus ja maku vaihtelevat maittain. Se mikä Suomessa nähdään hyvänä ja laadukkaana tanssitaiteena, ei välttämättä saa kansainvälisillä markkinoilla arvostusta. Tanssitaiteen viennistä ei ole tehty kattavaa markkinointitutkimusta, koska tämänhetkinen ymmärrys ja kokemukset kansainvälisestä toiminnasta perustuvat lähinnä kansainvälistä työtä tekevien kokemuksiin ja kansainvälisyyteen painottuvaan lehtikirjoitteluun. Vientipotentiaalia omaavia alueita löytyy Euroopan sisältä, mutta vientiä vaikeuttaa taiteelle asetetut yhtä lailla heikot resurssit kuin Suomessa. Resurssien puutteellisuuden korostaminen ei mielestäni ole turhaa jo aikaisemmin todetun toistoa, vaikka resurssien vähyys tulee varmasti monessa kohdassa selkeästi esille.

Esimerkkinä seuraavassa taulukossa on jaoteltu suomalaisen tanssitaiteen esitysvientiä viiden vuoden aikavälillä:

Vuosi	Ulkomaille suuntautuneita esityksiä	Katsojia	Teattereita/Ryhmiä/Taiteilijoita	
2005	171	90288	34	
2006	214	85964	23	
2007	215	137784	34	
2008	235	75828	38	
2009	172	44608	40	

Taulukko 1. Suomalaiset tanssivierailut ulkomailla. Tanssin Tiedotuskeskus 2010b.

Ulkomaille suuntautuneiden esitysten määrä vuoteen 2008 asti on ollut kasvussa. Teattereiden, ryhmien ja taiteilijoiden koko on vaihdellut 23-40 välillä. Ulkomaille suuntautuneissa vierailuissa VOS- tanssiteatterit ovat esillä vuosittain. Tähän viittaa se, että muutamien samat nimet toistuvat tilastoissa edellä mainittujen vuosien aikana. Näitä ryhmiä ovat mm. Tanssiteatteri ERI, Aurinkobaletti ja Tero Saarinen Company. Suuri osa ryhmien ja taiteilijoiden toimialueesta sijoittuu pääkaupunkiseudulle, mutta mukana on myös muutamia ryhmiä muualta Suomesta, mm. JoJo- Oulun tanssin keskus ja Rimp-

paremmi. Tilastojen valossa tanssin katsojaluvut vaikuttavat lupaavilta. Suomessa esitettyjen teosten katsojamääriin verrattuna ulkomaisten katsojien määrä jää vielä alhaiseksi, mutta nämä luvut mielestäni riittävät osoittamaan, että suomalaisesta tanssista ollaan kiinnostuneita myös ulkomailla. Suomessa tanssin yleisömäärät vuosina 2005-2009 liikkuvat 4 00 000-500 000 välillä. Euroopan lisäksi esityksiä vuosien 2005-2009 välillä on ollut kohtuullisesti myös esimerkiksi Kiinassa, Japanissa, Latinalaisessa-Amerikassa ja Kanadassa. (Tanssin Tiedotuskeskus 2010b.)

4.1.1 Markkinointi

Tanssitaiteen markkinointi ja esille tuominen ei ole helppoa, koska ja taiteilijat ovat usein hyvin tarkkoja siitä, miten taiteellinen sisältö esitetään ja ilmaistaan sanallisesti, kuten edellä olen jo maininnut. Tämä seikka tuo markkinointiin haasteita ja taitelijoiden on löydettävä oma näkemyksensä markkinointiin, yhdessä tuottajien kanssa. Markkinoinnissa voidaan käyttää myös promo-esityksiä esimerkiksi julkisissa tiloissa, joiden kautta tuodaan esille taiteellista sisältöä muuten kuin sanallisen selittämisen kautta.

Markkinointi ei ole vain myyntiä ja mainontaa, vaan siihen kuuluu myös asiakkaiden löytäminen, saaminen, pitäminen ja sen avulla kannattavan toiminnan varmistaminen. Kuten edellisessä kappaleessa totean, tanssitaiteen viennissä korostuvat erityisesti yhteistyökumppaneiden hankinta ja yhteistyön ylläpitäminen. Riittävän markkinatiedon saanti varmasti auttaa kansainvälisillä kentillä toimimista. Tiedon rajallisuus tanssin viennin osalta ei mielestäni helpota mahdollisten tulevien ongelmien ennaltaehkäisyssä, mutta jos tietoa ei ole saatavilla, vientitoimintaan on yksinkertaisesti lähdettävä vain onneaan kokeilemalla. Usein kansainvälisille kentille lähteminen tarkoittaakin tietoisien riskien ottamista sekä mahdollisesti myös resurssien leikkaamista joltain muulta toiminnan osa-alueelta. Tanssiteatteri Minimien taiteellinen johtaja Antti Lahti tiivistä ajatuksen seuraavasti:

”Ulkomaan keikkoja on vuosittain kahdesta kolmeen. Kyselyitä tulee enemmänkin, mutta osa keikoista kaatuu, jos kotimaan rahoitus ei ole riittävä. Tällä hetkellä meillä ei ole resursseja tehdä kansainvälistä markkinointia ellemme luovu jostain toimintamme osa-alueesta”. (Tanssi 2010, 14.)

Kansainvälisyyteen suuntautuvassa työssä kohdemaan kulttuuri, toimintatavat ja olosuhteet on myös aina huomioitava. Kulttuurierot ja niiden huomioiminen kansainvälisessä markkinoinnissa on onnistuneen toiminnan lähtökohta. Kulttuurierojen vaikutus käytännön toiminnassa on ratkaisevaa ja erot on vain hyväksyttävä. (Selin 2004,108.) Hyvin valmistautuneella ryhmällä tai freelancerilla on edellytykset kansainväliseen menestymiseen. Menestyminen ja tulosten näkyminen vaatii kuitenkin työtä ja aikaa, sekä ennen kaikkea parempia resursseja. Positiivinen ensivaikutelma on myös erittäin tärkeää ja sen luomiseksi vaaditaan paljon ennakkovalmisteluja ja ennakkosuunnittelua.

Omasta toiminnasta liikkeelle lähteminen, siihen soveltuva toimintatapa ja omat voimavarat ovat markkinoinnin toteuttamisen lähtökohtia. Aktiivinen ja passiivinen markkinointi ovat toimintatapoja, joiden avulla markkinointityötä voidaan käynnistää. (Selin 2008, 110-111.) Aktiivisessa markkinoinnissa päätös määrätietoista ja suunnitelmallisesta viennistä on jo tehty ja toiminnalle laaditaan selkeät tavoitteet sekä kartoitetaan ulkoisia vahvuuksia, heikkouksia, uhkia sekä mahdollisuuksia. (Selin 2008, 111.) Aktiivisen markkinointityön esimerkkinä voidaan nostaa esiin Tero Saarinen Company, jonka kansainvälinen toiminta on ollut hyvin sunniteltua ja määrätietoista jo alusta alkaen. (Kurki 2010, 17.)

Passiivinen markkinointi ei vaadi määrätietoista vientitoimintaa. Passiivista markkinointia käytetään silloin kun vientitoiminnassa halutaan lähteä varovaisesti liikkeelle, eikä vientiin haluta merkittävästi panostaa. Passiivinen markkinointi ei ole hyvä tapa esimerkiksi silloin, kun halutaan määrittää erilaisia kohderyhmiä. (Selin 2004, 110). Näin ollen minkäänlainen passiivinen markkinointistrategia ei mielestäni tuota tulosta tanssitaiteen viennissä, jos pyrkimyksenä on käynnistää ja ylläpitää mahdollisimman aktiivista toimintaa. Aktiivinen markkinointi ei tanssitaiteen kohdalla ole vain myyntitoimintaa, vaan aktiivinen lähestyminen tanssin kentällä tarkoittaa esimerkiksi markkinoinnin kautta tarvittavia valmiuksia verkostojen ja kontaktien luomiseen.

4.1.2 Liiketoimintamalli ja ansaintalogiikka

Tanssitaiteen liiketoimintamallin ja ansaintalogiikan esille tuominen on tässä kappaleessa tarpeellista, sillä näen tanssin liiketoiminnallisen osaamisen olevan keskeisessä asemassa ja tanssitaiteen vientiä voidaan näin ollen tarkastella myös liiketoiminnan ja ansaintalogiikan näkökulmasta. Liiketoimintamallista ja ansaintalogiikasta puhutaan usein myös strategioiden yhteydessä. Liiketoimintamallina voidaan pitää tietyille markkinoille suunniteltua käytännöllistä toimintasuunnitelmaa yrityksen strategian toteuttamiseksi. Menestyvä liiketoimintamalli edellyttää systemaattista liiketoiminnan osa-alueiden hahmottamista, analysointia ja kehittämistä. (Kallio & Pulkkinen & Tiilikka 2002, 9.) Tanssitaiteen toimialaan lukeutuvat taiteellisen työn myynti, hyvinvointipalvelut ja pedagogiset palvelut. Ydintuotteena toimivat esitykset ja asiakkaina mm. festivaalit, teatterit ja yleisö. Ydintuotteeseen kuuluvat myös oheistuotteet, lisenssit, tekijänoikeudet, tanssitekniikan tuotteistus, tv-tuotanto sekä muu sähköinen media. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 18.) Nämä ydintuotteet muodostavat tanssitaiteen innovaatioalustan. Lisäpotentiaalia taiteelliseen sisällöntuotantoon tuovat myös peliteollisuus, mobiiliteollisuus ja muu sähköinen media. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 18.)

Mallin kehittäminen edellyttää liikeidean ja strategian jäsentämistä ja se voi olla konkreettinen sekä yksityiskohtainen kuvaus siitä miten yritys, tuote tai palvelu toimii. Liiketoimintamallin tarkoitus on esitellä eräänlainen tuotekehityksenmalli, joka selventää mikä on ydintuote tai palvelu ja kuinka sen kehitystyö on organisoitu sekä missä sen painopistealueet sijaitsevat. Ansaintalogiikan avulla hahmotetaan kuinka toiminta rahoitetaan ja miten voittoja syntyy. (Kallio & Pulkkinen & Tiilikka 2002, 10-11.)

4.2 Viennin osa-alueet

Tanssivientiä toteutetaan seuraavien osa-alueiden kautta: yksittäiset esitysvierailut ja kiertueet ulkomailla, koreografien ja muiden tanssin ammattilaisten työskentely ulkomailla, tekijänoikeudet ja lisenssit, tanssidokumentit, elokuvat, dvd:t ja videot, muut sähköiset/digitaaliset esitysformaatit ja pedagoginen osaaminen (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 20). Näistä osa-alueista esitysvienti ja kiertueet ovat olleet tähän asti näkyvin osa

tanssin vientiä. Ne voidaan nähdä myös taloudellisesti kannattavampana viennin osa-alueina. Koreografien ja muiden tanssin ammattilaisten työskentely ulkomailla on seuraavaksi näkyvin viennin muoto, tosin se toteutuu esitysvientiin verrattuna vähäisenä. Tulevaisuudessa koreografien toimimisen kansainvälisellä kentällä uskotaan olevan kasvussa (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 13.)

Nykytanssissa on yleistä, että teoksia tuotetaan jollekin tietylle ryhmälle tai tanssijoille. Baletti ja nykybaletti toteuttavat suosituimpia esityksiään yhä uudelleen, joka mahdollistaa tekijänoikeuksista saatavat taloudelliset tuotot. Balettituotannot voivat harjoittaa ja esittää ohjelmistoaan yhä uusille kokoonpanoille ja siksi baletti ei ole niin sidoksissa johonkin tiettyyn ryhmään, kuten nykytanssissa. Tekijänoikeudet synnyttävät yhden merkittävän tulonlähteen tanssin viennissä. Esimerkiksi tanssivideoiden tuotannon olen huomannut olevan Suomessa vielä alkutaipaleella, mutta osaamista tälläkin alueella on havaittavissa. Tanssivideoiden tuotannon ja esittämisen uskoisin myös osaltaan auttavan tekijänoikeustulojen kasvattamisessa. Videotuotannon lisäksi esitysviennin ja kiertueiden yhteyteen on mahdollista synnyttää kannattavaa pedagogista toimintaa (työpajoja, eri metodien ja esitysten harjoittamista eteenpäin uusille ryhmille), mikäli markkinointia ja tuotteistamista osataan suunnitella oikein. Suomalainen pedagoginen osaaminen on myös laadukasta ja tämän toiminnan kautta on mahdollista ylläpitää viennin osa-alueiden kehittymistä.

Kulttuuriviennin markkinapaikkoja ja keskeisiä verkostoitumisen mahdollisuuksia tarjoavat erilaiset tapahtumat. Tanssin alalla näitä tapahtumia ovat festivaalit ja kilpailut, festivaalit, joiden yhteyteen on rakennettu myyntitapahtuma, vientikatselmukset, messutapahtumat, konferenssit, seminaarit ja asiantuntijatapaamiset. Kansainväliset messut ovat tanssin alalla vakiintuneita tapahtumia, jotka mahdollistavat pr-työn tekemisen yksittäiselle taiteilijalle, tanssiryhmälle tai teokselle. Markkinointimateriaalin on oltava laadukasta ja selkeästi muista erottuvaa, sillä messujen tarkoituksena on myös tavata yhteistyökumppaneita ja kollegoita materiaalien vaihdon merkeissä. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 27.)

Puhdas vientiajattelun malli on kokenut muutoksen. Aiemmin pelkästään vientiajatuksen perustuva malli on muuttunut kulttuurien väliseksi kulttuurikumppanuudeksi, jossa

yhteistyön tuloksena tuodaan Suomeen muiden kulttuurien tuotteita ja tuotantoja (Opetusministeriö 2007, 12). Esille nostetaan myös viennin määrittelyn selkiytymättömyys; Kulttuurituotannossa on paljon alueita, joilla kansainvälisyys nähdään automaattisena toimintatapana. Tästä syystä viennin määrittely ei tänä päivänä liiketoiminnassa ole enää yksioikoista tai selkeää. Toisaalta voidaan nähdä valtaosan kulttuurista olevan jo lähtökohtaisesti sellaista, jota ei ole tarkoitettu vientiin. (Opetusministeriö 2007, 11.)

4.3 Haasteet ja mahdollisuudet

Viennin tukirakenteiden puuttuminen, vientirahoituksen vähyys ja alan instituutioiden vähyys sekä pienuus tekevät vientityöstä sekä haastavaa että lyhytjänteistä. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 21.) Taiteilijoiden verkostoitumista ja muuta ei-esitystoimintaa ei tueta riittävästi. Nykyisten rahoituskanavien panostuksella tuotantojen ja taitelijoiden kansainvälisen työn pitkäjänteinen tukeminen ei ole mahdollista. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 30.)

Tanssitaide tarvitsee vahvaa ja ammattitaitoista tuottajaosaamista kehittyäkseen kansainvälisesti. Tanssin tuottajia toimii kentällä hyvin vähän ja varsinkin kansainvälisen toiminnan alla tuottaja- ja manageriosaaminen on nähdäkseni vähäistä. Tuottajaopiskelija pääsee tutustumaan alaan parhaiten työharjoittelun kautta ja tämä olisikin samalla väylä tanssin tuotanto-organisaation ja tuotannon eri osa-alueisiin perehtymiselle. Tanssin alan epävarma rahoituspohja ja siitä koituvan epävarman tulotason mahdollisuus ei houkuttele uusia eikä nykyisiä tuottajia työskentelemään alalla (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 21). Haasteina voidaan nähdä siis tuottajaresurssien puuttuminen, mutta näkisin tärkeänä seikkana myös taiteilijoiden oman kansainvälisen toimintaympäristön tuntemuksen kehittämisen. Kaupallista potentiaalia omaavien vientituotteiden syntyminen edellyttää myös taiteilijoiden omaa aktiivisuutta toimivien yhteistyöverkostojen rakentamisessa ja yhteyksien luomisessa (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 32).

Viennin haasteena on myös alan olemassa olevien mahdollisuuksien hyödyntäminen kansainvälisessä toiminnassa. Osaamisen ja resurssien puutteessa näihin mahdollisuuksiin on hankala tarttua ja lyhytnäköinen vientiin panostaminen painottuu useimmi-

ten alan huippujen tukemiseen (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 22.) Rahoitusta myöntävien tahojen on lisättävä ymmärrystä tanssin alasta ja kentän tilanteesta, jotta viennin pitkäjänteisen toiminnan aloittaminen olisi tulevaisuudessa mahdollista.

Kansainvälistymisen ongelmia ja haasteita voidaan nähdä myös tarkastelemalla vientiä yleisemmällä tasolla. Suomalaisen yrityksen heikko tunnettuus ulkomailla ja paikallisten yritysten parempi markkinatuntemus nousevat haasteiksi viennille. Asioiden muuttamiseen tarvitaan parempaa liiketoiminta- ja markkinointiosaamista. Rahoitusongelmat, osaavan henkilöstön puute, maantieteelliset etäisyydet, erot lainsäädännössä, kulttuuri- ja teknologiaerot sekä kohdemaan poliittiset olosuhteet voivat kaikki vaikuttaa vientitoiminnan käynnistämiseen ja onnistumiseen. (Kurki 2010, 23.)

Pelkkä laadukas taiteellinen työ ja sen sisällöt eivät yksin riitä, vaan lisäksi tarvitaan ammattimaista toimintaa vientitoiminnan käynnistämiseen. Tuotteessa tai niihin liittyvissä palveluissa täytyy olla riittävästi muista poikkeavia lisäarvoja. Ilman näitä tekijöitä on tuotteen myyminen todennäköisesti erittäin vaikeaa. Ennen vientitoiminnan käynnistämistä näihin kysymyksiin tulisi pyrkiä löytämään vastaus. (Selin 2004, 21.) Suomalaisen tanssitaiteen ns. lisäarvoja voidaan katsoa olevan ensinnäkin taiteellinen laadukkuus ja luomisvoima, joka ulottuu muille taiteenaloille ja näin ollen synnyttää hedelmällisiä yhteistyömahdollisuuksia eri esittävän taiteenalojen kanssa sekä kasvattaa toiminnan liikevaihtoa. Tanssitaiteen mahdollisuudet kasvuun ja kehittymiseen yleisesti ottaen ovat hyvät. Tulevaisuudessa kasvua on mahdollista aina vähitellen lisätä, mikäli resurssit antavat siihen mahdollisuuden.

Suomalaiset eivät ole verbaaliin ilmaisumuotoon painottunut kansa, siitä johtuen keholista ilmaisua on helpompi nostaa esille. Oman tuotteen on oltava tarpeeksi erottuva ja kilpailijat sekä markkinat on hyvä tuntea. Kansainvälisillä markkinoilla suomalaisten toimijoiden erottumiskeinoja kanssakilpailijoihinsa nähden voidaan nähdä seuraavilla alueilla: tuote verrattuna kilpailijoihin, teknologian ja projektien hallinta, verkostot, tuotantoprosessien hallinta ja brändin kehittäminen ja ylläpito. (Kurki 2010, 25.)

Tanssilähtöisten palveluiden kehittämiseen liittyy monia mahdollisuuksia. Tanssin esitysviennin ohella koreografista osaamista viedään ulkomaille ja sitä kautta myös muut

suomalaiset taiteilijat työllistyvät. Kansainväliset markkinat ovat auki tanssiin liittyville oheistuotteille, festivaalien tarjoamille matkailullisten tuotteistamisen mahdollisuuksille sekä opetustoiminnalle. (Kurki 2010, 25.) Työllistymisen mahdollisuudet sekä taideteoksen elinkaaren säilyttäminen pidempään mahdollistuvat viennin kautta. Tero Saarinen Companyn toiminnanjohtaja Iiris Autio toteaa seuraavasti:

”Vientitulojen ja kansainvälistymisen kautta on mahdollista lisätä merkittävästi alan työllisyyttä”. (Tanssi 2010, 21).

”Ulkomailla esiintyminen tarjoaa keinon pidentää teosten elinkaarta ja panostaminen jo olemassa olevan repertuaarin kierrättämiseen onkin meille tietoinen valinta” (Tanssi 2010, 13).

Suomalaisen tanssitaiteen suurimmat mahdollisuudet kulttuuriviennin näkökulmasta tiivistyvät mielestäni, ja myös strategioiden mukaisesti, taiteenalan korkeatasoisuuteen, visuaaliseen näyttävyYTEEN ja laajaan kansainväliseen kiinnostukseen. Kilpailijoistaan suomalainen tanssitaide eroaa sisältöjen ja toteutuksen omaperäisyyden ansiosta. Tanssitaiteen tuotannollinen, taloudellinen ja viestinnällinen verkottumisen taito on harvojen osaajien käsissä, mutta näihin osa-alueisiin odotetaan tulevaisuudessa suurempaa panostusta.

4.4 Tanssiviennin tavoitteet ja toimenpiteet

Vuonna 2011 suomalaisen tanssitaiteen esitysmäärät ulkomailla halutaan nähdä kaksinkertaisena. Tämä on tavoitetilä, johon pyritään. Viennin lisäksi tavoitteena on lisätä ei-kaupallista kansainvälistä toimintaa, joka taas luo pohjaa kaupalliselle toiminnalle. Tavoitteina tanssin viennin edistämiseksi on kasvattaa edelleen esitysvientiä, löytää uusia vientipotentiaalisia tanssitaiteilijoita sekä vahvistaa liiketoimintaosaamista ja tuotekehitystyötä. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 11.)

Resurssien parantamisen kohdalla tavoitteet ovat selkeät. Tanssin kansainvälinen verkottuminen ja kansainvälinen kulttuuriyhteistyö tarvitsevat toiminnalleen lisää määrärahoja sekä taiteen keskustoimikunnan matka-apurahoja. Lisää tukea tarvitsevat myös

tanssifestivaalit ja erilaiset tapahtumat, jotta laadukkaita koti- ja ulkomaisia vierailuesityksiä sekä kansainvälisiä yhteistuotantoja voidaan järjestää. Tanssitaiteilijat tarvitsevat tukea myös residenssityöskentelyyn ulkomailla, joten tuen lisääminen mahdollistuu taiteen keskustoimikunnan yhteisöille suunnattujen residenssiavustuksien kohdentumisesta tanssitaiteeseen. Yhteistyössä muiden taidealojen kanssa on mahdollista kehittää myös kansainvälistä toimintaa koskevia neuvontapalveluja. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 32.)

Opetusministeriön kulttuuriviennin kehittämisohjelman toimenpiteet heijastelevat kulttuurin eri toimialojen vientistrategioita. Toimenpiteiden osa-alueista olen poiminut kohtia, jotka sopivat myös tanssitaiteen viennin toimenpiteiksi. Näitä toimenpiteitä ovat esimerkiksi kansainvälisten tuotantojen synnyn edistäminen, tuotekehitys, markkinoinnin, myynnin ja ansaintalogiikoiden kehittäminen, kuntien ja alueiden toimet vientiosaamisen lisäämiseksi, vienti- ja myyntitapahtumien tuottamisen tuki, kulttuuriviennin tukiverkosto sekä osaamisen- ja yhteistyön kehittäminen viennin alueella. (Opetusministeriö 2007, 19.) Näiden toimenpiteiden kehittymisen ja toteutumisen taustalla täytyy olla vankka julkinen ja yksityinen rahoitus, jotta toimenpide-ehdotukset saadaan täytäntöön. Opetusministeriön kulttuurivientiin suuntautuva tuki koskee erityisesti viennin kärkihankkeita, joissa kehitetään ansaintalogiikoita, myyntiä, markkinointia ja tuotteistusta (Opetusministeriö 2007, 21.) En näe tämän mallin suoranaisesti palvelevan esimerkiksi vapaan kentän toimijoita, joilla ei ole resursseja kehittää markkinointityötään tai palkata ammattitaitoisia ihmisiä suunnittelemaan ansaintalogiikoita ja strategiamalleja.

”Vaikka kiinnostusta ja potentiaali olisi, vaatii kansainvälinen markkinointi resursseja, joita ryhmillä ei yksinkertaisesti nykytilanteessa ole”. (Tanssi 2010, 14).

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi myöntää tukea kansainvälistymishankkeisiin yrityksille tarkoitetuista määrärahoista. Avustuksen kohteina toimivat yhteisosallistumiset messuille, vientirenkaat, markkinatutkimukset, markkinaselvitysmatkat ja muut yritysten yhteiset vienninedistämishankkeet. (Opetusministeriö 2007, 21.) Kauppa- ja teollisuusministeriön yritysten viennin tukemiseen suuntautuvat erilaiset markkinaselvitysmatkat saattaisivat mielestäni palvella myös tanssin kenttää, jotta tietoa ulkomaisista markkinoista saataisiin enemmän konkreettisen näkemisen ja kokemuksen kautta. Kauppa- ja

teollisuusministeriön avustuksen kohteet ovat suuntautuneet juuri sellaisille alueille, mitkä tukisivat tanssitaiteen vienninedistämistä. Huolimatta siitä, että kentällä ei tällä hetkellä ole yritysmuotoista toimintaa, toimijoille olisi silti taattava mahdollisuudet saada vienninedistämisrahoitusta. Kauppa- ja teollisuusministeriön vienninedistämistuki on suunnattu vain yritysmuotoiseen toimintaan, joten tanssin kentällä tämän organisaation rahoituksellinen apu todennäköisesti jää varsin pieneksi ja näin ollen se palvelee paremmin muuta taiteen kenttää, esimerkiksi musiikkiteollisuutta, missä yritystoiminta on laajempaa.

Alla olevasta kaaviosta voidaan tarkastella Opetus- ja kulttuuriministeriön viennin kärkihankkeisiin myöntämää rahoitusta vuosina 2005-2011. Kaaviossa on huomioitu kärkihankkeille suunnattu tuki tanssitaiteen osalta vuosina 2005-2011. Jokaisena vuotena rahoitusta ovat saaneet Tanssin Tiedotuskeskus ry sekä Tero Saarinen Company. Helsingissä vaikuttava Zodiak- Uuden tanssin keskus on myös saanut toiminnalleen viennin edistämisrahoitusta. Jos otetaan huomioon tuen suuruus esimerkiksi Tero Saarinen Companyn kohdalla, on vuosittain jaettava tuki huomattavan suuri yhdelle ryhmälle. Toothpick Oy on Tero Saarisen vuonna 1995 perustama yritys.(Saarinen 2005.) Kaaviosta voi tulkita, että Opetus- kulttuuriministeriön viennin kärkihankkeiden tuki toistuvasti kohdistuu harvoille ja usein samojen ryhmien tukemiseen. Edellä mainituilla toimijoilla on yritysmuotoista toimintaa, joten se oikeuttaa heidät hakemaan Opetusministeriön kärkihankerahoitusta. Tanssin Tiedotuskeskus oletettavasti jakaa saatua rahoitusta eri toimijoiden kesken.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuriviennin kärkihankkeet vuosina 2005-2011, tanssitaide.

Vuosi	Hakija	Hanke	Päätös(€)
2005	Tanssin Tiedotuskeskus ry	Suomalaisen tanssin vientihanke	20000

2006	Into liikkeessä ry	Tero Saarinen Companyn vien- ninedistäminen	90 000
	Tanssin Tiedotuskeskus ry	Helsingissä 9.-12.11.2006 järjestet- tävän suomalaisen tanssin vientitapahtuman Mobile.Dance toteuttamiskus- tannuksiin	40 000
	Tanssin Tiedotuskeskus ry	Suomalaisen tanssin vientihankkeen jatkamiseen vuosina 2006-2007	65 900
	Tanssin Tiedotuskeskus ry	Käytettäväksi Tanssin Tiedotuskeskus ry:n projektipäällikön palkkakustan- nuksiin vuonna 2006	20 000
2007	Into liikkeessä ry	Tero Saarinen Companyn viennin kehittämiseen(brändi ja markkinoinnin kokonaiskonsepti, levitys ja promoo- totoiminta, digitaalisten teosten tuot- taminen ja kulttuurimatkailu)	85 000
	Tanssin Tiedotuskeskus ry	Aasia-ohjelman vaihe 2: Performing Arts Market Seoul 2007, toteuttami- seen	39 000
2008	Into liikkeessä ry	Tero Saarinen Companyn viennin kehittäminen 2008	95000
2009	Toothpick Oy	Lisenssimyyntiin liittyvän palvelukon- septin kehittäminen	82 500
	Zodiak Presents ry/Zodiak- Uuden tanssin keskus	Esitysviennin, verkostoitumisen ja promotoinnin kehittämiseen 2009	50 000
2010	Edistyksellinen nykytanssi- ja baletti yhdistys ry	Susanna Leinonen Companyn(SLC) kansainvälisen markkinoinnin, viestin- nän ja verkkoläsnäolon suunnittelu ja toteutus vuosina 2010-2012	40 000
	Toothpick Oy	Suomalaisen tanssin kansainvälisen myyntikonseptin kehittäminen ja agentuuritoiminnan käynnistäminen yhteistyössä Into liikkeessä ry/Tero	90 000

		Saarinen Companyn kanssa	
	Zodiak Presents ry/Zodiak-Uuden tanssin keskus	Zodiak- Uuden tanssin keskuksen vienti ja kansainvälinen toiminta 2010	60 000
2011	Edistyskeskitys nykytanssi ja baletti yhdistys ry	Susanna Leinonen Companyn viennin kehittämiseen 2011-2012(myynti- ja markkinointiverkoston vahvistaminen , promootiotoiminta)	50000

Taulukko 2.Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuriviennin kärkihankkeet vuosina 2005-2011, tanssitaide.

Toimenpiteisiin viennin osalta kuuluvat myös selvityksen tekeminen viennin edellytyksistä ja esteistä. Selvityksestä tulisi käydä ilmi toimijoiden kansainvälisen toiminnan laajuus edeltävinä vuosina perustuen esitysten määrään, kansainvälisen toiminnan määrään ja muuhun kansainväliseen toimintaan. Toimijoiden osaamiseen puutteet ja tarpeet tulee myös selvittää. Minkälaiset asiat ovat viennin suurimpia esteitä; rahoitus, manageriosaaminen, markkinointi ja myyntityö, sopimukset, verotus vai markkinatietoisuuden vähäisyys? (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 23.)

Tanssin kenttä kaipaa tuottaja- ja manageriosaamista, joka tulisi keskittää kansainvälisen toiminnan osaamiseen. Tanssin kentän toimijoiden asiantuntemus on mahdollista valjastaa tehokkaaseen käyttöön koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kansainvälistymis- ja vientikoulutuksessa olisi suotavaa painotetaan seuraavia osa-alueita: sisältöosaamisen kehittämistä(strateginen työ, taitelijoiden kehittäminen ja tietoisuus), vientiosaamisen kehittäminen, yhteistyön kehittäminen ja tuotteiden kehittäminen yhdessä muiden kulttuuriteollisuuden alojen kanssa. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 24.)

Pienimmillä kentän toimijoilla ei ole matkakustannuksiin riittäviä resursseja. Verkostojen ja kansainvälisen ammattitaidon kartuttaminen on hankalaa, koska palkkataso on alalla alhainen ja matkustaminen omin kustannuksin on mahdotonta. Tästä syystä tuottajien ja managereiden, siinä missä taiteilijoidenkin, matka-apurahojen määrää on nostettava. Verkostoitumisesta ja markkinoihin tutustumisesta olisi tehtävä pitkäjänteinen yhteis-

työprojekti (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 25-26). Eeva Soini tanssiteatteri ERI:stä tiivistää asian seuraavasti:

”Uusi ulkomaantoiminnan avustusjärjestelmä tukee vain megalomaanisia vierailuita. Tukea hyvien hankkeiden matkakustannuksiin on ollut täysin mahdollonta saada. Moni merkittävä vierailu on jätetty toteuttamatta” (Tanssi 2010, 14).

5 KENTÄN ÄÄNI

Opinnäytetyöni tutkimustulokset eivät tarjoa kattavaa katsausta tanssivientiä käsittelevien mielipiteiden ja näkemysten tutkimukseen. Tämän työn tarkoitus on esittää harkinnanvarainen näyte tutkittavasta kohteesta ja esittää perustellut johtopäätökset sekä analyysit tutkimustuloksista (Eskola, Suoranta 2008, 18). Tämän työn, kuten teollisen tutkimuksenkin tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa tai ainakin sellaiseen lopputulokseen on tarkoitus tämän työn avulla pyrkiä (Vilkkä 2005, 23). Tutkimusprosessin aikana määriteltyjä ratkaisuja olen joutunut työn toteuttamisvaiheessa täsmentämään ja muuttamaan. Yksi muutos tapahtui metodien valinnan kohdalla; kyselytutkimuksen lisäksi päädyin täydentämään tutkimustani haastatteluilla. Tutkimuksen kulku ei näin ollen ole aina täysin ennakoitavissa (Vilkkä 2005, 42). Tämän työn tiedonintressinä voidaan pitää tanssin viennistä herääviä mielipiteitä ja näkemyksiä tanssin ammattikentältä, tiedon mahdollista kartuttamista sekä tiedon saavuttamista asian ymmärtämisen kannalta (Vilkkä 2005, 49).

5.1 Vastausten analysointi

Tässä ja tätä seuraavissa kappaleissa analysoinn tekemääni tutkimusta kyselyn ja haastattelujen kautta, sen yleistettävyyttä sekä epävarmuustekijöitä. Ajatuksia ja mielipiteitä tanssin viennistä lähdin keräämään laadullisen tutkimuksen metodien mukaisesti. Kyselytutkimuksen oli tarkoitus olla ensisijainen metodi, mutta vastausten pienen määrän vuoksi päädyin tekemään myös kaksi haastattelua. Kysely sisälsi myös avoimia kysymyksiä, joten sen tulkitseminen oli alunperin suunniteltu enemmän laadulliseksi kuin määrälliseksi tutkimukseksi. Kyselytutkimuksessa tutkittavien joukko kattoi laajan joukon tanssitaiteen ammattilaisia, joten kyselylomakkeen laatiminen oli perustelu keino tiedon keräämisen lähtökohtana.

Tekemäni henkilökohtaiset ja sähköpostihaastattelut syvensivät lomakekyselyn tuottamaa tietoa ja haastattelukysymykset olivat myös tarkempia ja tutkimusta ajatellen ehkä myös enemmän tietoa tuottavia. Haastattelut tukivat kyselyn tuloksia ja ottivat kantaa siihen, minkälainen tilanne on nyt ja minkälaisia toimenpiteitä tulevaisuudessa

tarvitaan, jotta vientitoiminta pääsisi tanssin kentällä monipuolistumaan. Samalla tavalla keskiössä haastatteluissa olivat siis näkemykset ja mielipiteet.

Tutkimuksessani päädyin tilanteisiin, joissa jouduin arvioimaan tutkimuksen laadukkuutta, tiedon tuottavuutta ja sen hyödyllisyyttä ammattikentälle. Laadullisessa tutkimuksessa on tavallista, että keskitytään tutkimaan pientä määrää tapauksia, mutta analysointi pyritään toteuttamaan perusteellisesti (Eskola, Suoranta 2008, 18.) Seuraavissa kappaleissa pyrin analysoimaan tuloksia mahdollisimman kattavasti. Keskeiseksi seikaksi työssäni nousee pienen otoksen esittäminen tutkittavasta tapauksesta ja näin ollen tutkimusaineiston koko ei ole työssäni etusijalla. (Vilkkä 2005, 126). Työhypoteesien asettaminen tutkimuksen kulussa on kulkenut ajatteluprosessin mukana (Eskola, Suoranta 2008, 20.) Hypoteesina on esimerkiksi tanssin kentän yksimielisyys muutamissa vientiin liittyvissä kysymyksissä.

Kyselylomakkeen vastaanotti sähköpostiviestillä 8000 tanssitaiteilijaksi lukeutuvaa henkilöä. Kyselyn puolestani eteenpäin toimitti Suomen Tanssitaiteilijan Liitto (STTL). Kattavasta vastaanottajamäärästä huolimatta sain kyselyyni ainoastaan kuusi vastausta. Alhainen vastaajamäärä saattaa johtua esimerkiksi siitä, että kyselyni lähti eteenpäin varsin myöhäisessä vaiheessa ja sen vastaamiseen ei välttämättä ollut riittävästi aikaa. Yleisenä oletuksena olen kuullut myös mainittavan, että tanssitaiteilijat eivät ole kovin aktiivisia kyselyihin vastaajia, mutta toisaalta voi olla, että he eivät ole kokeneet tutkimustani itselleen ajankohtaiseksi tai muuten kiinnostavaksi.

Lomakkeen kysymyksissä on puutteita, jotka huomasin jälkeenpäin. Kysymyksiä olisi pitänyt tarkentaa enemmän mm. viennin määrittelyn osalta. Kysymyksen taloudellisten resurssien kattavuudesta tanssin kentällä olisi voinut muotoilla jotenkin kattavammin, sillä vastaus (taloudellisia resursseja ei ole riittävästi) tähän oli jokaisen vastaajan kohdalla arvattavissa. Joka tapauksessa olen kuitenkin yllättynyt, että vastaajajoukko suhteessa kyselyn vastaanottajien määrään jäi silti hyvin pieneksi.

Edellä mainituista tekijöistä voi päätellä, että kyselylomakkeen antamat tulokset vastaajamäärään suhteutettuna eivät ole kovinkaan pitkälle yleistettävissä. Huolimatta kentän yksimielisyydestä 8000 taiteilijan joukosta olisi varmasti löytynyt henkilöitä, joi-

den vastaukset olisivat saattaneet tuoda yllättäviä tuloksia tutkimukseen. Suurimmat kyselyyn liittyvät epävarmuustekijät löytyvät itse kyselyn toteutuksessa. Tutkija ei ole välttämättä muotoillut kysymyksiä tarpeeksi tarkasti, jotta ne olisivat tuottaneet syvempää tietoa tai syvällisemmin pohdittuja näkemyksiä. Toisaalta taas voidaan ajatella vientitoiminnan volyymia tällä hetkellä ja olettaa, että hyvin suurella joukolla tanssitaiteilijoista ei ole riittävästi näkemyksiä tai visioita tanssin vientitoiminnasta. Tämä voi olla yksi syy siihen miksi kyselyyni monet ovat jättäneet vastaamatta.

Kyselylomakkeen vastaajista viisi oli naisia ja yksi mies. Ikäjakama oli 18-49 v. Vastaajista kaksi oli jättänyt vastaamatta ikää selvittävään kysymykseen. Tästä voin päätellä vastaajien olevan yli 49-vuotiaita. Tähän viittaa myös lomakkeen nro.6 vastaajan lomakkeen lopussa esittämä kysymys:

Eikö tanssitaiteilija voi olla yli 49-vuotias? (Lomake nro. 6)

Kyselyyn vastanneista kaksi vastaajaa ilmoittivat toimivansa sekä tanssijana, koreografina että freelancerina. Näistä kahdesta toinen ilmoitti työkentäkseen myös taiteellisen johtajan, työnantajana sekä tuottajan tehtävät. Vastaajista yksi toimi tanssijana, yksi freelancerina ja yksi tanssija-koreografina sekä tanssinopettajana. Yksi vastaajista ilmoitti toimivansa tanssinopettajana.

Kyselyn vastaajista kolme vastaajaa ei ollut työskennellyt vientiin liittyvän hankkeen parissa viimeisen viiden vuoden aikana (Kysymys nro.7). Yksi vastaajista oli jättänyt vastaamasta tähän kohtaan. Kahdella vastaajista oli ollut kokemusta vientihankkeen parissa toimimisesta. Toisella heistä (Lomake nro. 6) vientitoiminta oli ollut ulkomaille suuntautuvia tanssiesityksiä, tanssin opetusta ja seminaariin osallistumista. Toinen (Lomake nro. 10) vastaaja kuvaili vientikokemuksien olleen Venäjälle suuntautuvia projekteja.

Haastattelut toteutin kyselyn jälkeen ja sain haastateltavakseni kolme tanssin kentän toimijaa. Ensimmäiset kaksi haastattelua tapahtuivat kysymysten lähettämällä sähköpostitse ja vastaajina toimivat Turussa vaikuttavan tanssiteatteri ERI:n kaksi taiteilijaa; tanssija-koreografi Lassi Sairela sekä tanssija-koreografi-johtaja Eeva Soini. Kol-

mas haastattelu tehtiin puhelimitse. Tämän haastattelun vastaaja oli myöskin Turussa toimiva tanssija-koreografi-tuottaja Niina Airaksinen.

Tanssiteatteri Eri:n Lasse Sairelan ja Eeva Soinin mukaan ERI on pitkän historiansa aikana esiintynyt ulkomailla 25 maassa, 300:lla ulkomaannäytöksellä. Kokemusta on karttunut lähinnä Euroopan alueelta, mutta vierailut ovat ulottuneet myös Yhdysvaltoihin ja Japaniin saakka. ERI on toiminut Turussa vuodesta 1989. Lasse Sairela ja Eeva Soini kuuluvat ERI:n perustajajäseniin. Niina Airaksisen kokemukset viennistä karttuivat tanssijana toimimisen myötä. Airaksinen on toiminut yhden suomalaisen ryhmän kanssa tanssijana ulkomailla ja tullut suoraan rekrytoiduksi yksittäisiin projekteihin. Kansainvälisistä kentistä hänellä on kokemusta tanssijana, mutta koreografina hän toteaa olevansa viennin osalta vasta alussa. Niina Airaksinen on toiminut tanssin kentällä 1990-luvun alusta lähtien. (Sairela 2011; Soini 2011; Airaksinen 2011.)

5.2 Tanssin kentän näkemykset ja mielipiteet viennistä

Tarkoitukseni on ensimmäisenä selvittää tutkimukseen vastanneiden henkilöiden maantieteellinen työskentelyalue. Haastatteluihin vastanneiden tanssitaitelijoiden toimialue sijoittui Varsinais-Suomeen. Lomakekyselyyn vastanneiden työskentelyalue sijoittui eri puolille Suomea. Lomakekyselyyn vastanneista viisi oli vastannut kysymykseen maantieteellisestä työskentelyalueesta. Heistä yksi vastaaja ilmoitti työskentelyalueekseen Helsingin, yksi vastaajista Lounais-Suomen, yksi vastaajista Turun ja Varsinais-Suomen, yksi vastaajista Lapin ja viimeinen vastaaja Etelä-Karjalan.

Kyselytutkimuksen ja haastatteluiden tuloksista on mahdollista erottaa muutama yksittäinen teema, joita käsittelen seuraavaksi. Mielipiteet resursseista tanssitaiteen kentällä ja vientitoiminnassa vaikuttavat kyselyyn vastanneiden ja haastateltavien vastauksissa yksimielisiltä. Tätä aluetta selvitti kyselylomakkeen kysymys tanssitaiteen taloudellisista resursseista Suomessa (Kysymys nro.5) ja haastattelukysymys tanssitaitelijoiden resursseista vientitoiminnan mahdollistamiseksi (Kysymys nro.3). Haastattelukysymystä olin tarkentanut niin, että resursseiksi määrittelin rahoituksen lisäksi verkostot sekä taiteellisen että tuotannollisen osaamisen. Kyselylomakkee-

seen vastanneista kaikki viisi vastaajaa olivat yhtä mieltä siitä, että tanssitaiteen taloudelliset resurssit on Suomessa järjestetty huonosti tai melko huonosti. Haastatteluihin vastanneet totesivat myös rahoituksen olevan puutteellista.

Seuraava kokonaisuus liittyi vientitoiminnan edistämiseen tulevaisuudessa. Minkälaisia keinoja tarvitaan viennin edistämiseksi ja miten vienti edistää tanssin kentän työskentelymahdollisuuksia? Tätä aluetta selvitti kyselylomakkeen kysymys nro.8 viennin edistämisen mahdollisuuksista tulevaisuudessa sekä haastattelukysymykset nro.5 ja 6. Viennin edistämisen yhteyteen liittyi myös kysymys siitä, miten vienti tukisi taiteilijan omaa työskentelyä. Lomakkeisiin vastanneista vain kolme oli vastannut tähän kysymykseen. ”Viennin nähdään Suomessa edistävän mitä vain, koska täällä osataan arvostaa monia asioita vasta kun ne on noteerattu ulkomailla”. (Lomake nro. 2). Viennin edistäminen nähtiin myös suomalaisen kulttuurin näkyväksi tekemisenä, teosten elinkaaren jatkamisen edistämisenä ja suurempien yleisömäärien saavuttamisena (Lomake nro.3). Viimeinen vastaus tiivistyi ytimekkäästi:

Lisää rahaa, niin mennään. (Lomake nro.6)

Haastattelut tarjosivat tähän kysymykseen hieman kattavampia vastauksia, tosin ne eivät suuresti poikenneet lomakekyselyyn vastanneiden mielipiteistä. Tanssiteatteri ERI:n Lassi Sairela ja Eeva Soini toteavat, että rahoitusta sekä tuottajia tarvitaan lisää. He mainitsevat myös matkakorvausten antamisen yhtenä seikkana edellytysten parantamiselle:

Omalla kohdalla yhteyksiä on jo niin paljon, että ulkomaanvierailuja olisi mahdollista toteuttaa huomattavasti enemmän jos matkakorvauksia myönnettäisiin (Sairela 2011)

Niina Airaksinen mainitsee myös ensimmäisenä rahoitukselliset tekijät omien valmiuksien lisääjänä vientitoiminnassa. Hän mainitsee myös verkostoitumistapahtumien merkityksen sekä Tanssin Tiedotuskeskuksen tekemän työn verkostoitumistapahtumien järjestäjänä ulkomailla. Samassa yhteydessä hän mainitsee myös konsultoinnin ja opastuksen tärkeyden sekä tieto-aidon kartuttamisen. Konsultointi ja opastus voi-

daan tässä selkeästi nähdä viittaavan tuottajien ammattitaidon tärkeyteen tanssin ammattikentälle.

”Sekin on tosi iso apu, että saataisiin sekä rahaa ja porukkaa ja konsultointia. Kaikki vaatii sitten niinku satsausta..” (Airaksinen 2011)

”Jos on riittävän vahva tahto jollain ihmisellä tai porukalla..ja on motivaatiota tehdä sitä työtä ja kehittää konsultointia, tuottajia, manageri- ja agentti-porukkaa, niin tuloksia syntyy” (Airaksinen 2011)

Käsityksiä vientitoiminnan nykytilasta mittasin lomakkeen kysymyksellä nro.6, joka koski vastaajan ulkomailla toteuttamia tanssin vientihankkeita (yhteistuotantoja, taiteilijavaihtoa, residenssitoimintaa, koulutustoimintaa, työpajoja ja seminaareja) sekä niiden toteutumisen onnistumista. Samaa asiaa haastatteluissa mittasi kysymys nro.2 (Millaisena yleisesti ottaen näet suomalaisen tanssitaiteen vientitoiminnan tällä hetkellä?), jonka vastaukset liittivät myös tanssitaiteen vientipotentiaalin tarkastelun tämän kysymyksen alle. Vastauksissa molemmissa vastaajajoukoissa kommentoitiin sitä, että vientihankkeet tänä päivänä koskevat vain tiettyjä tanssiryhmiä tai tanssitaiteilijoita.

Hyviä tekijöitä on paljon ja hankkeet koskevat vain pientä osaa ja käytännössä aina samoja ryhmiä, vaikka sekä taiteelliset että tuotannolliset näytöt riittäisivät muillakin. (Lomake nro.2)

Tanssin ”vienti” on keskittynyt muutamaan kärki-projektiin ja- ryhmään, joka on vaikeuttanut pienempien ryhmien ulkomaanvierailujen toteutumista. Nämä ryhmät joutuvat omilla resursseillaan ja yhteyksillään toteuttamaan mahdolliset vierailut.(Sairela 2011)

Tanssin vientipotentiaali nousee kyselyssä esille seuraavan kommentin kautta:

Tanssi ei ole kieleen sidottua ja Suomesta tulee poikkeuksellisen innovatiivista ja uutta luovaa tanssitaidetta huonoista resursseista huolimatta. Suomi on siitä poikkeuksellinen maa, että täällä tehdään kokeilevaa uutta tanssia ponnistaen myös muiden kuin ns. nykytanssin tekniikasta: nykyflamenco, nykykansantanssia jne. (Lomake nro. 2)

Niina Airaksisen mukaan Suomessa on muutama taho, jotka keikkailevat ulkomailla säännöllisesti ja myös VOS-teatterit käyvät silloin tällöin ulkomaan keikoilla. Tero Saarinen Company on asia erikseen, koska heille keikat ulkomailla ovat muodostu-

neet ryhmän toiminnan perustaksi. Airaksinen pohtii myös suomalaisen tanssin vientipotentiaalia seuraavasti:

”Kyllä mä luulen, että suomalainen tanssi on tunnettua. Meidät tunnetaan maanläheisinä, voimakkaina tanssijoina ja koreografeina. Tehdään niinku sellaisia vahvoja, maanläheisiä biisejä. Ja se suomalaisten oleminen on semmoista vahvaa lavalla”. (Airaksinen 2011)

Airaksinen punnitsee tämän hetken vientitoimintaa vielä seuraavan näkökulman kautta, joka nostaa esille verkostoitumisen merkityksen ja tiivistää ajatuksen siitä, mistä vientitoiminnassa on lähtökohtaisestikin kyse:

”Se perustuu ihmisten henkilökohtaisiin suhteisiin, ei ole semmoista niinku varsinaista järjestelmää minkä kautta vois lähteä, vaan se on jokaisen rai-vattava oma tie ja luotava omat kontaktit ja sitä kautta se sitten syntyy kun-kin omat ostajat ja keikkamahdollisuudet ulkomailla”. (Airaksinen 2011)

Vientitoiminnan tärkeydestä tulevaisuudessa tanssin kentälle selvitin lomakekyselyn kysymyksellä nro.10, jonka tarkoituksena oli selvittää vastaajien halukkuutta viedä tanssitaidetta ulkomaille oman työnsä kautta. Vastaavasti samaa asiaa selvitti haas-tattelukysymys nro.7, joka suoraan pyrki selvittämään sitä, miten tärkeä osa-alue vienti on tanssin kentällä ja minkälaisiin asioihin viennillä on mahdollista vaikuttaa. Lomakkeeseen vastanneista viisi vastaajaa oli halukkaita viemään omaa taiteellista työtään ulkomaille ja vain yksi ei osannut sanoa. Ulkomailla toimimisen tärkeyttä kommentoitiin yhdessä vastauksessa seuraavasti:

Olisi älytöntä jumittaa taiteensa kanssa vain Suomessa ja koska ryhmämme tekee jotain mitä kukaan muu maailmassa ei tee. (Lomake nro.2)

Haastattelujen kautta selvisi, että ulkomailla keikkailu ja tanssitaiteen vienti ulkomaille nostatti suomalaisen kulttuurin arvoa, mutta myös kotimaassa on mahdollista saada enemmän huomiota, ulkomailla hankitun maineen seurauksena.

Mielestäni tärkein työ tehdään kotinäyttämöillä ja kotimaan kiertueilla, ulko-maan esitykset toimivat parhaimmillaan upeina käyntikortteina suomalaisen kulttuurin osaamisesta ja toimivat virkistävästi esiintyjille itselleen. (Sairela 2011)

Niina Airaksinen pitää tanssin vientiä tärkeänä tulevaisuudessa. Hän näkee viennin myös taiteilijoiden työllistämisen kannalta tärkeänä. Tanssijoille ja taiteelliselle työryhmälle saadaan lisää työmahdollisuuksia ulkomailla keikkailun avulla. Teosten elinkaaren pidentäminen viennin avulla on myös yksi tärkeä seikka, jonka takia vienti ulkomaille on tärkeää. Airaksinen erittelee edellä mainittuja seikkoja seuraavien kommenttien kautta:

”Kun puhutaan nykytanssista, joka on marginaalinen taiteenala, toki se on koko ajan kasvamassa ja olosuhteet ja keikkamahdollisuudet kasvaa, mutta kuitenkin aika hitaasti, niin siinä mielessä ulkomaan keikkailu on ihan ehdottoman tärkeää. Suomi on pieni maa, niin täällä on rajalliset mahdollisuudet kiertää esim. yhdellä teoksella. Siinä mielessä saadaan teokselle elinkaarta pidennettyä. Ja sitten saadaan tanssijoille ja taiteelliselle työryhmälle töitä lisää”. (Airaksinen 2011)

Airaksinen mainitsee vielä teosten elinkaaresta ja teosten työstämisestä tarkemmin:

”Suomessa ei riitä markkina-alue, jos laajentaa markkina-aluetta on enemmän mahdollisuuksia, taiteelliselle porukalle työtä ja teosten elinkaari pitelee. Teoksethan vaan paranee ajan kanssa. Se on ihan hirveetä hukkaa..jotenkin semmoista haaskausta, kun kuitenkin monta kuukautta tehdään yhtä teosta. Kun tosiaan ajattelee sitä aikaa ja työmäärää, mikä menee yhden teoksen valmistamiseen suhteessa siihen miten vähän sitä esitetään, jos vaan Suomessa toimitaan”. (Airaksinen 2011)

Eräs mielenkiintoinen seikka, jonka Niina Airaksinen nostaa esille viennin tärkeyteen liittyen kuvaa mielestäni myös taiteellisen työn kehittämisen merkitystä:

”Sitten sellainen kulttuurinen vuorovaikutus..että käy jossain muualla, niinku kommunikoi jonkun muun maalaisen yleisön kanssa..ja sitten on tosi paljon yleistynyt nuo yleisökeskustelut esitysten jälkeen. Se on niin kun sisällöllisesti, kulttuurillisesti ja taiteellisesti kauhean hedelmällistä”. (Airaksinen 2011)

5.3 Päätelmiä strategioiden pohjalta

Seuraavaksi tarkastelen miten kentän mielipiteet kohtaavat työssäni tutkimien strategiajulkaisujen sisältöjä. Poimin käsittelemiäni teemoja strategiajulkaisujen pohjalta ja vertailen niitä kentän mielipiteisiin. Strategiajulkaisuissa on havaittavissa samoja tanssin kentän ongelmia, jotka myös kentän toimijoiden mukaan keskeisiä. Täysin toisistaan eriäviä mielipiteitä julkaisuista ja kentän mielipiteistä ei yleisesti ottaen voi löytää.

Yksi tanssin kentällä usein esiin nouseva selkeä ongelma on rahoitus. Taloudelliset resurssit ja tanssin perusrahoituksen ongelmat tulevat esille vahvasti myös viennistä puhuttaessa. Strategioissa yleisesti myönnetään tanssin kentän pieni rahoitus ja tämä tietenkin vaikuttaa myös viennin osuuteen rahoituksesta. Rahoitusjärjestelmän parantaminen mahdollisesti edesauttaisi myös toimijoiden viennin käynnistämistä, mutta rahoitusta on mielestäni ensimmäisenä pyrittävä parantamaan kotimaassa, minkä jälkeen viennin käynnistäminen helpottuu.

”Rahan puute on kaikista suurin ongelma. Tanssin rahoitus on tosi pikku-ruista ja se on se suurin”. (Airaksinen 2011)

Suurimmat ongelmat rahoituksen suhteen voidaan nähdä rahoituslain ulkopuolella toimivien ryhmien keskuudessa. Rahoituslain ulkopuolisella kentällä toimii noin 70% tanssitaiteilijoista. (Tanssin Tiedotuskeskus 2006, 8.) Kyselytutkimuksessa esitin kysymyksen siitä, mille tahoille vientirahoitusta tulisi enimmäkseen kohdistaa (Kysymys nro. 9). Vastaajista puolet oli sitä mieltä, että vientitukea tulisi kohdistaa yksittäisiin produktioihin. Yksittäisiin produktioihin kohdistuva vientituki toisaalta saattaisi luoda reilun kilpailuasetelman esimerkiksi vapaan kentän ja VOS- tanssiteattereiden kesken. Rahoituslain ulkopuolella oletettavasti edelleen työskentelee suuri osa tanssin ammattilaisia, joten tukien korottaminen vapaalla kentällä ja tätä kautta vientiin kannustaminen olisikin perusteltua.

Seuraavana käsiteltävät asiat kytkeytyvät rahoituksen puutteellisuuteen, vaikka eivät käsittele varsinaisesti itse rahoitusjärjestelmää. Viennin kautta toteutuva työllistymi-

nen on tanssin ammattilaisten toimintaedellytysten kannalta keskeinen seikka. Uhkana voidaan kuitenkin nähdä taiteilijoiden siirtyminen ulkomaille toimivien agentuurien alle (Koivunen 2004, 16). Tämä tarkoittaisi myös sitä, että liikevaihtoa Suomen ja muiden maiden välillä ei pääsisi syntymään. Itse näkisin, että vienti ei voi olla pelkästään liikevaihtoa tai nopeiden voittojen tavoittelua, jos ensisijaisesti pyritään turvaamaan taiteilijoiden työllistymismahdollisuudet. Opetusministeriön tavoitteena tosin on tukea sekä liiketaloudellisesti organisoitua ja ei-kaupallista toimintaa tasapuolisesti (Opetusministeriö 2007, 15). Tärkeänä vientituotteena tuli ottaa huomioon myös suomalaisen työn kysyntä (Koivunen 2004, 70).

Tuottajien ja agenttien kouluttaminen sekä toimintaedellytysten parantaminen tanssin kentällä on yksi keskeinen, mutta strategisten toimenpide-ehdotusten mukaan myös kehittymistä vaativa alue. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 30). Tanssin ammattilaisten keskuudessa tuottajia ja liiketoiminnan osaajia tarvitaan lisää, mutta tämä vaatii tietenkin lisää resursseja kyseiselle alueelle.

”Ei ole varaa ja aikaa tehdä sitä (tuotannollista) työtä ja puhumattakaan, että palkkaisi jonkun toisen ihmisen tekemään. Itsellenikin, jos puhutaan koreografeista, niin rahoitus on älyttömän pientä. Rahat menee sen ydinasian, eli biisien tekemiseen ja keikkamyynti pitää tehdä vapaa-ajalla. Siihen ei aina paukut riitä.. (Airaksinen 2011)

Kuten jo mainittu, tanssin kentällä vain harvat ryhmät ja taitelijat saavat vientiin suuntautuvaa tukea ja kentällä tämä nähdään ongelmana. Opetusministeriö tukee erityisesti viennin kärkihankkeita, joissa kehitetään ansaintalogiikoita, markkinointia, myyntiä ja tuotteistusta (Opetusministeriö 2007, 21). Kärkihankkeiden tukeminen tarkoittaa sitä, että suuri osa varsinkin vapaan kentän toimijoista jää syrjään tukien osalta. Rahoituslain ulkopuolisilla toimijoilla ei ole, kuten ei kaikilla tuen piirissä olevillakaan toimijoilla ole, varaa kehittää tuottajapalveluita ja markkinointia. Sama koskee matkaavustuksia ja tukia ulkomaille. Kärkihankkeisiin ovat painottuneet myös matkaavustuksiin suunnatut tuet ja kentältä kantautuu tähän liittyen seuraavia näkemyksiä:

Opetusministeriön matka ym.avustukset on suunnattu muutamaan suureen kärki-projektiin (näin ainakin vaikuttaa) ja pienten ryhmien on tänä päivänä vaikeaa saada edes matkakuluihinsa avustusta. (Sairela 2011)

Mahdollisuuksia jaetaan liian harvoille, jos vuosi toisensa jälkeen vain samoja ryhmiä tuetaan. Ymmärrän, että valintakaan ei ole helppo ja ryhmien pitää myös pystyä tuotannollisesti vastaamaan kysyntään. Miksi ne ryhmät, jotka tähän pystyisivät eivät pääse mukaan? (Lomake nro.2)

Matka-avustuksiin tukea tarvitsevat myös muut viennin keskeiset toimijat, kuten managerit ja tuottajat. (Koivunen 2004, 45.) Pienten toimijoiden on mahdollista lähteä ulkomaille vain omin kustannuksin.

Verkostojen luominen, kehittäminen ja ylläpitäminen on viennin kannalta keskeistä ja tämä otetaan huomioon myös strategisella tasolla. Nykyinen rahoitus ei riitä verkostojen tukemiseen (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 30). Kansainvälinen verkottuminen vaatii myös paljon matkustamista, toisin sanoen, resursseja verkostoitumisen käynnistämiseen. (Koivunen 2004, 19.) Messut ja vientitapahtumat ovat paikkoja, joissa verkostoja luodaan, mutta messujen kaltaisiin vientiponnistuksiin tarvitaan pitkäjänteisempää sitoutumista rahoituksen osalta. Toimijoiden, joilla on vain vähän tai ei ollenkaan vientikokemusta, voidaan nähdä olevan vaarassa jäädä aktiivisempien, vientikokemusta kartuttaneiden toimijoiden varjoon esimerkiksi tämän kommentin perusteella:

”Messuja on olemassa kyllä, mutta mulla on sellainen mielikuva niistä, että siellä pitäisi olla jo ihan niinku tosi ”pro”. Siellä helposti jää jalkoihin ja hukkuu massa. Alkavat koreografit ja tuottajat, heille olisi helpompi sellainen pienimuotoisempi esimerkiksi kahden maan, kolmen tai max.neljän maan sellainen yhteinen verkostoitumistapahtuma. Siinä on sitten enemmän kosketuspintaa, että ei huku semmoiseen maassaan”. (Airaksinen 2011)

Viennin ja luovan talouden kehittämisen ohella tärkeää on myös muistaa taiteellisen työn kehittämisen merkitys. Korkeatasoisen tanssitaiteen ylläpitäminen on mahdollista teosten elinkaaren pidentämisellä. Tanssin alan menestys on riippuvainen myös taiteellisen ytimen hyvinvoinnista. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 39). Taiteellinen työ on se ydin, jolle on pyrittävä takaamaan riittävästi resursseja.

”Teokset paranee vasta esitysten myötä ja rupee hioutumaan. Kokonaistuntemus jotenkin tanakoituu. Siinäkin mielessä mitä enemmän saisi esityksiä teokselle, niin sen parempia niistä tulee”. (Airaksinen 2011)

5.4 Pohdintoja tutkimuksesta ja tuloksista

Tässä opinnäytetyössä tehty tutkimus on ollut itselleni ensimmäinen tutkijan ominaisuudessa suoritettu tutkimus. Laadullisen tutkimuksen metodit tulevat tämän opinnäytetyön kautta myös ensimmäistä kertaa itselleni tutuksi. Haastattelujen laatiminen ja haastattelutilanne puhelimitse olivat myös ensimmäisiä kokemuksia tämän opinnäytetyön myötä. Samoin oli kyselytutkimuksen laatiminen. Ongelmia tutkimuksessa on esiintynyt mm. kysymysten laadinnassa sekä vastausajan pituudessa. Kyselytutkimuksen kysymyksiä olisi pitänyt laatia syvemmiksi ja tarkemmiksi. Vastausaikaa olisi pitänyt lisätä, sillä vastaajajoukko tässä tutkimuksessa jäi pieneksi. Vastausajan lisääminen olisi mahdollisesti kerännyt suuremman vastaajajoukon. Haastattelut sen sijaan osoittautuivat tutkimuksen kannalta hedelmällisemmäksi vaihtoehdoksi. Haastattelujen antamat vastaukset olivat syvempiä ja pohditumpia.

Suomessa arvioidaan kulttuurituotannon olevan kansainväliseen vertailuun nähden laadukasta korkeatasoisen luovien alojen sekä taiteen ja kulttuurin koulutuksen puolesta. Tanssin viennissä tuotannolliset tekijät, markkinointi ja liiketoimintaosaaminen ovat ratkaisevassa asemassa ja niihin tulisikin tehdä pitkántähtäimen panostuksia tulevaisuudessa. Panostaminen ja resurssien lisääminen tällä alueella tulisikin aloittaa nyt, sillä panostukset tuottavat tulosta vasta vuosikymmenien päästä. Kulttuurivienti ei tarvitse tuekseen raskaita kulttuuriviennin organisaatioita, vaan vientiä tukevat olemassa olevat ministeriöt ja toimijat. (Koivunen 2004, 18, 20.) Näiden organisaatioiden toimintaa tulisi kuitenkin mielestäni kehittää ja tarkentaa, jotta myös pienten toimijoiden olisi mahdollista ajatella vientitoiminnan käynnistämistä. Organisaatioiden kehittäminen tällöin tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi ministeriöt olisivat entistä paremmin tietoisia tanssin kentän toimijoista ja pyrkisivät aktiivisesti päivittämään tietojaan tanssin kentän tilanteesta esimerkiksi kentän hankalan työllisyystilanteen sekä rahoitusjärjestelmän toimivuuden osalta.

Resurssien lisäämistä ja parantamista tarvitaan myös monilla muilla alueilla. Strategisissa julkaisuissa kaikki kehittämistä vaativat alueet huomioidaan ja tiedostetaan, mutta vastaus esimerkiksi siihen, mistä rahoitusta jatkossa saadaan jää epäselväksi. Kulttuuriyhteistyöhön, vientiin ja kulttuurituotteiden vaihdantaan määrärahoja pyritään li-

säämään, mutta epävarmaa on mistä lisää rahaa tarvittaville alueille saadaan. Vientitodotukset ovat korkealla ja osaamista löytyy, mutta resurssit toteuttamiseen jäävät puutteellisiksi. Kansainvälinen menestys edellyttää yhden tai muutaman kärkitoimijan läpimurtoa. Näiden toimijoiden menestystarinoiden imussa muidenkin toimijoiden on mahdollista menestyä. (Opetusministeriö 2007, 15.) Tämä ei kuitenkaan mielestäni toteudu niin, että vain kärkihankkeita tuetaan. Pelkkä muiden toimijoiden menestyksen imu ei vie toisia maailmanmenestykseen, vaan heille on suotava konkreettisia resursseja mm. verkostojen luomiseen ja tuotannolliseen toteutukseen menestymisen käynnistämiseksi. Tämä viesti tutkimukseni perusteella kantautuu selkeästi myös tanssin kentän suunnalta.

Myönteisen Suomi-kuvan vieminen maailmalle ja vientipotentiaalin näyttäminen on myös yksi syy siihen, minkä takia suomalaista tanssitaidetta tulisi tulevaisuudessa tukea. Tanssin monimuotoisuus ja osaaminen on seurausta laatuun kannustavasta rahoitusjärjestelmästä. (Taiteen Keskustoimikunta 2009, 6.) Rahoitusjärjestelmä ei vielä tässä muodossaan välttämättä suoranaisesti kannusta laatuun, vaan suomalaisen tanssitaiteen laatu syntyy automaattisesti osaavien tekijöidensä kautta. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii tulevaisuudessa kehittämään ja kokeilemaan uusia avustusmuotoja sekä tarkentamaan myöntöperusteita taiteen vapaalla kentällä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 9). Toivottavasti tämä tarkoittaa myös sitä, että vapaan kentän toimintaedellytykset paranevat niin kotimaassa kuin ulkomailla.

Teosten elinkaaren pidentäminen ja monipuolisen kiertuetoiminnan järjestäminen on tärkeää niin kotimaassa kuin vientitoiminnassakin. Tanssitoiminta tällä hetkellä keskittyy esimerkiksi pääkaupunkiseudulle ja Tampereelle, mutta ryhmien toimeentulon parantamiseksi kiertuetoiminta ja viennin tukeminen tulisi keskittyä myös muualle Suomeen. Helsinkiin perusteilla oleva Tanssin talo palvelee tanssijoita harjoitustilojen tarjoajana, mutta erilaisille tanssin taloille olisi kysyntää varmasti myös muualla Suomessa. Suomi on liian pieni maa kiertueille ja olisikin taloudellisesti kannattavaa viedä bii-sejä ulkomaille. Samalla taiteellisesta työstä voitaisiin saada enemmän irti yleisötavoitteiden, taiteen kokemisen levittämisen ja taloudellisen tehokkuuden kannalta.

Opinnäytetyöni tutkimusosa toimii esimerkkinä ja pienenä näytteenä siitä, minkälaisena tanssin vientitoiminta kentällä nähdään muutamien tahojen mielipiteiden osalta. Tutkimuksen laajempi otos olisi mahdollisesti tuottanut myös laajemman kirjon mielipiteitä, yhtenäisiä tai osittain eriäviäkin tanssitaiteen organisaatioiden, strategioiden sekä muiden kentän toimijoiden kanssa. Omalta osaltani halusin olla mukana luomassa katsausta paitsi tanssin vientiin myös tanssin kentän toimintaan yleisellä tasolla, jotta tanssitaiteelle suotaisiin tulevaisuudessa parempia edellytyksiä taiteenlajin kehittymisen, monipuolisen säilymisen ja laajemman vastaanottamisen kannalta.

LÄHTEET

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Vapaan kentän ammattilaisryhmien toimintaedellytysten parantaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:14.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere. 8.painos.

Hoppu, Petri 2003. Tanssintutkimus tienhaarassa. Teoksessa Saarikoski Helena (toim.) Tanssi tanssi. Kulttuureja tulkintoja. Tampere: Tammer-Paino Oy, 39.

Hytti, Jukka 2005. Teatterituottajan opas. Helsinki, Like.

Kallio, Jukka & Pulkkinen, Matti & Tiilikka, Jussi 2002. Sisältötuotannon liiketoimintamallit. LTT- tutkimus Oy.

Kaltiainen, Laura 2008. Tanssituotanto Suomessa. Tuottajien ja koreografien mietteitä. Kulttuurituotannon suuntautumisvaihtoehto. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Karhunen, Paula 2008. TanSSIProduktioiden tuki ja tuotantoehdot. Valtion produktiivisuuden kehitys ja merkitys 1991-2008. Taiteen Keskustoimikunta.

Keipinen, Heini 2010. Mitä kuuluu VOS- tanssiteatterit? Tanssi (30) 03/2010, 12-14.

Koivunen, Hannele 2004. Onko kulttuurilla vientiä? Opetusministeriön, ulkoasiainministeriön Kulttuurivienti- hanke. Selvitysmiehen raportti. Opetusministeriön julkaisuja 2004:22.

Kurki, Virpi 2010. Toimenpidesuunnitelma of(f) course ensemblen vientitoiminnan aloittamiseksi. Kulttuurialan koulutusohjelma. Kulttuurituottamisen suuntautumisvaihtoehto. Metropolia ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Laakkonen, Johanna (toim.) 2009. Tanssissa on tulevaisuus. Tanssin visio ja strategia 2010-2020. Taiteen Keskustoimikunta- Valtion tanssitaidetoimikunta.

Monni, Kirsi 2010. Koreografia/esitys/osallisuus. Liikekieli.com. Viitattu 7.4.2011. <http://www.liikekieli.com/kolumnitesseet/935-koreografia-esitys-osallisuus-kirsi-monni.html>

Opetusministeriö 2007. Onko kulttuurilla vientiä? ON! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007-2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007:9.

Rekola, Sanna 2006. Tanssitaiteen vientistrategia 2007-2011. Tanssin Tiedotuskeskus

Saarinen, Tero 2005. Haastattelu. Liikekieli.com. Viitattu 27.4.2011.
<http://www.liikekieli.com/taiteentoimijat/81-kolmen-ilmansuunnan-tuulet-haastattelussa-tero-saarinen.html>

Selin, Erica 2004. Vientitoiminnan käsikirja. Tietosanoma Oy, Helsinki.

Shurr, Gertrude & Yocom, Rachel D. 2004. Modern dance: Techniques and teaching. Hightstown. Princeton Book Company Publishers.

Skaffari, Lotta 2011. Vapaan kentän historia. Tanssin tuotanto -kurssin luento 1.2.2011. Humanistinen ammattikorkeakoulu, Turku.

Suomen Tanssitaiteilijan Liitto ry 2011. Toiminta. Viitattu 4.4.2011.
<http://www.teme.fi/sttl/toiminta.htm>

Taiteen Keskustoimikunta 2011. Viitattu 29.3.2011.
http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi/default.asp?WCI=wciFrame_workspace&strlanguage_id=fi&strsub_page=org&intid=1

Tanssin Tiedotuskeskus 2010a. Kotimaisten tanssiteattereiden ja- ryhmien esityskerrat ja katsojat 2009. VOS-tanssiteatterit. Viitattu 21.2.2011.
<http://www.danceinfo.fi/tanssitilastot/arkisto/2009/kotimaisten-tanssiteattereiden-ja-ryhmien-esityskerrat-ja-katsojat-2009/>

Tanssin Tiedotuskeskus 2010b. Suomalaiset tanssivierailut ulkomailla 2005-2009. Viitattu 18.4.2011. <http://www.danceinfo.fi/tanssitilastot/arkisto/2009/suomalaiset-tanssivierailut-ulkomailla-2009/>

Tanssin Tiedotuskeskus 2010c. Toiminnan esittely. Viitattu: 4.4.2011.
<http://www.danceinfo.fi/tanssin-tiedotuskeskus/toiminnan-esittely/tiedotuskeskuksen-tehtaevaet-ja-toiminta/>

Tawast, Minna 2010. Missä tanssijan leipä leivotaan? Tanssi (30) 01/2010, 20-22.

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Vuori, Suna 2011. "Halusimme tavallisen elämän". Helsingin Sanomat 20.3.2011. Viitattu 25.3.2011.
<http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Halusimme+tavallisen+el%C3%A4m%C3%A4n/1135264748293>

HAASTATTELUT

Airaksinen, Niina 30.3.2011. Tanssija-koreografi-tuottaja. Turku. Haastattelija: Henna Leppinen.

Sairela, Lasse 22.3.2011. Tanssija-koreografi. Sähköpostihaastattelu. leppinenhenna@gmail.com

Soini, Eeva 22.3.2011. Tanssija-koreografi-johtaja. Sähköpostihaastattelu. leppinenhenna@gmail.com

Hei!

Opinnäytetyössäni tutkin suomalaisen tanssitaiteen vientiä eri strategioiden kautta. Lähdemateriaalina työssäni käytän mm. Taiteen Keskustoimikunnan ja Tanssin Tiedotuskeskuksen julkaisuja tanssitaiteen viennistä. Koska tanssin viennistä on hyvin vähän saatavilla tutkimusmateriaalia, olen tutkimuksessani pääasiasiallisesti halunnut keskittyä vientikoke-
muksien sijasta viennistä heräävien mielipiteiden tutkimiseen tanssin ammattikentällä. Näitä mielipiteitä kartoitan kyselytutkimuksen ja haastattelujen kautta. Tavoitteenani on saada kerättyä tietoa, joka kuvaa tanssitaiteilijoiden ja tanssin kentän toimijoiden ajatuksia vientitoiminnasta juuri tällä hetkellä. Näitä mielipiteitä ja ajatuksia peilaan tanssiviennin strategioihin. Opinnäytetyössäni haluan korostaa tanssitaiteen vientipotentiaalia ja sitä, että Suomesta löytyy vientipotentiaalisia taiteilijoita, joille tulisi suoda nykyistä paremmat mahdollisuudet vientitoiminnan käynnistämiseksi.

Henna Leppinen

HUMAK, Turun kampus

KYSYMYKSET

1. Mikä on tämän hetken työskenntelymuotosi tanssitaiteen kentällä?(esim.tanssija, ko-
reografi,tuottaja)Voit mainita useamman.
- 2 .Millaisena yleisesti ottaen näet suomalaisen tanssitaiteen vientitoiminnan tällä hetkellä?
Voit kuvailla esim.sen laajuutta, laatua, tuottavuutta, tunnettuutta jne.
3. Onko tanssitaiteilijoilla mielestäsi tällä hetkellä riittävästi resursseja(esim.rahaa, verkos-
toja, taiteellista ja tuotannollista osaamista jne.) vientitoiminnan mahdollistamiseksi? Mikäli
vastauksesi on ei, kerro, millainen tilanne mielestäsi on, mistä se mielestäsi johtuu ja miten
sitä voitaisi muuttaa.

4. Mikäli koet viennin tukemisen puutteellisena, kerro, mistä se mielestäsi johtuu?
5. Minkälaisia käytännön valmiuksia ja resursseja koet tarvitsevasi, jotta voisit omassa työssäsi ajatella vientitoiminnan käynnistämistä?
6. Millä keinoin vientitoimintaa voisi mielestäsi edistää tulevaisuudessa?
7. Miten tärkeänä osa-alueena näet viennin tanssin kentällä? Millaisiin asioihin vienti voisi vaikuttaa?
8. Jos sinulla on kokemusta vientitoiminnasta, minkälaisia kokemukset ovat olleet?

KYSELYLOMAKE

LIITE 2

Tutkimus suomalaisen tanssitaiteen viennistä. Ajatuksia ja pohdintoja ammattikentältä.

Kysymykset:

1) Sukupuolesi?

Nainen Mies

2) Ikäsi?

18-24

24-31

32-37

38-43

44-49

3) Pääasiallinen työskentelyalueesi(maantieteellinen) Suomessa?

4) Mikä on tämän hetkinen pääasiallinen työskentelymuotosi tanssitaiteen kentällä? Voit valita useamman vaihtoehdon!

toimin tanssijana

toimin koreografina

toimin freelancerina

toimin tuottajana

toimin läänintaiteilijana

muu, mikä

5) Miten tanssitaiteelle on mielestäsi järjestetty taloudellisia resursseja Suomessa?

hyvin
melko hyvin
melko huonosti
huonosti
en osaa sanoa

6) Toteutuvatko tanssitaiteen vientihankkeet(yhteistuotannot, taiteilijavaihto, residenssitoiminta ulkomailla, koulutustoiminta; työpajat, seminaarit, kurssit..) mielestäsi

hyvin
melko hyvin
melko huonosti
huonosti
en osaa sanoa

7) Oletko työskennellyt viimeisen viiden(5) vuoden aikana tanssitaiteen vientiin suuntautuvan hankkeen parissa? Hankkeilla tässä kysymyksessä viitataan edellisessä kysymyksessä lueteltuihin viennin eri muotoihin.

8) Miten näkisit viennin edistävän tanssitaiteen kentän työskentelymahdollisuuksia(jos vienti mielestäsi edistää sitä)ja miten tanssin viennin mahdollisuuksia tulisi mielestäsi lisätä tulevaisuudessa? Miten vienti tukisi omaa työskentelyäsi?

9) Tulisiko tanssitaiteen vientiä mielestäsi kohdistaa keskittyen enemmän

tanssin vapaaseen kenttään, yksittäisiin produktioihin, valtion säännöllistä tukea nauttiviin tanssiteattereihin , ryhmiin, muuhun, mihin? en osaa sanoa

10) Olisitko halukas oman työsi kautta viemään suomalaista tanssitaidetta ulkomaille?

kyllä

en

en osaa sanoa Miksi?

11) Voit kirjoittaa tähän lisäkommentteja ja ajatuksia vientiin liittyen.

